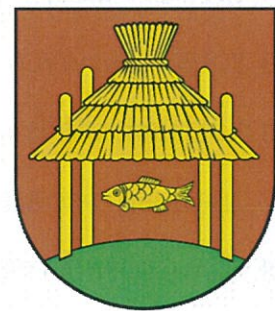

Załącznik do
UCHWAŁY NR V/38/2019
RADY GMINY KOŁBIEL
z dnia 29 marca 2019 r.

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY KOŁBIEL
NA LATA 2019-2025**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII	5
1. PODSTAWY PRAWNE	5
2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE.....	6
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	14
1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE	14
2. TRANSPORT I KOMUNIKACJA	15
3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE	15
4. GOSPODARKA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY	19
5. EDUKACJA I WYCHOWANIE.....	26
6. KULTURA, SPORT I REKREACJA	28
7. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	30
8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE.....	36
9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI	42
10. PRZESTĘPCZOŚĆ.....	43
11. POMOC SPOŁECZNA.....	44
12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE.....	57
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM” ..	59
14. ANALIZA SWOT	73
15. WNIOSKI Z DIAGNOZY	78
III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	80
IV. PROGRAMY I PROJEKTY	89
V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII	90
SPIS TABEL I WYKRESÓW	95

WPROWADZENIE

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądaných struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza strategia została opracowana w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kołbieli. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także policji, organizacji pozarządowych, kościoła oraz mieszkańcy gminy. Moderatorem prac nad dokumentem było Centrum Wspierania Służb Społecznych w Częstochowie.

Strategia została przygotowana na lata 2019-2025. Ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z pięciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz diagnozę sytuacji społecznej w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane

pozyskane z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: *Transport i komunikacja; Sytuacja demograficzna i zasoby mieszkaniowe; Gospodarka i sytuacja na rynku pracy; Edukacja i wychowanie; Kultura, sport i rekreacja; Zdrowie i problem niepełnosprawności; Uzależnienia i przemoc w rodzinie; Problem bezdomności; Przemoc; Pomoc społeczna i Organizacje pozarządowe.*

W trzeciej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W czwartej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Piąta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Przy istniejącym obecnie ogromnym zapotrzebowaniu na myślenie i działanie strategiczne należy pamiętać, że sam fakt przygotowania strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Tutaj, odpowiedzialność spada na lokalnych polityków, działaczy, przedstawicieli różnych instytucji, zarówno administracji samorządowej, jak i organizacji pozarządowych. I tylko ich skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kołbiel na lata 2019-2025 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,

- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kołbiel na lata 2019-2025 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Umowa Partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020,
- Strategia Rozwoju Powiatu Otwockiego na lata 2014-2020,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Kołbiel na lata 2015-2020.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na

ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „*Unia innowacji*” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „*Młodzież w drodze*” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „*Europejska agenda cyfrowa*” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstw domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „*Europa efektywnie korzystająca z zasobów*” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „*Polityka przemysłowa w erze globalizacji*” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do Małych i Średnich Przedsiębiorstw, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencji na rynkach światowych.

Celem projektu „*Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „*Europejski program walki z ubóstwem*” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to z kolei najważniejszy średniookresowy dokument rozwojowy na szczeblu krajowym, określający cele strategiczne do 2020 roku. Wyznacza on trzy obszary strategiczne: *Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna*, w których koncentrują się główne działania, oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Dokument z jednej strony wyznacza działania służące usuwaniu barier rozwojowych, w tym ujawnionych przez kryzys gospodarczy słabości polskiej gospodarki, a z drugiej skupia się na wspomnianych powyżej potencjałach, które będą stymulowały rozwój kraju.

Strategia stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych (Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa), które powinny przyczyniać się do realizacji założonych w niej celów, a zaprojektowane w nich działania rozwijać i uszczegóławiać reformy w niej wskazane. Dokument skierowany jest nie tylko do administracji publicznej, ale także do środowisk społecznych i gospodarczych, które uczestniczą w procesach rozwojowych i mogą je wspomagać zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest również odniesieniem na gruncie krajowym dla dokumentów strategicznych przygotowywanych w kraju na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020, tj. Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych (uwzględniających środki z polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa). Wskazane w strategii cele rozwojowe i priorytety w znaczącym zakresie wpisują się w cele strategii unijnej „Europa 2020” i są z nią spójne.

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w Polsce w latach 2014-2020 w ramach trzech polityk unijnych: polityki

spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa. Instrumentami realizacji Umowy są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne. Dokumenty te wraz z Umową tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową.

Umowa ściśle wiąże strategię wykorzystania środków europejskich z realizacją Strategii Rozwoju Kraju 2020 i Strategii Europa 2020. Celem konsekwentnie realizowanym w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 jest, zgodnie ze Strategią Rozwoju Kraju, oparcie rozwoju na dalszym zwiększaniu konkurencyjności gospodarki, poprawie spójności społecznej i terytorialnej oraz podnoszeniu sprawności i efektywności państwa. Biorąc pod uwagę wskazane powyżej cele rozwojowe kraju, w Umowie wyróżniono cztery priorytety finansowania ze środków europejskich, do których zaliczono: otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom, spójność społeczną i aktywność zawodową, infrastrukturę sieciową na rzecz wzrostu i zatrudnienia oraz środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami. Priorytety te będą realizowane w ramach właściwych celów tematycznych, wskazanych w projektach rozporządzeń Unii Europejskiej.

Umowa wskazuje m.in. rodzaje inwestycji, mogących liczyć na dofinansowanie, proponuje układ programów operacyjnych, prezentuje zarys systemu ich wdrażania, a także przedstawia ogólne założenia oparte na zasadzie subsydiarności podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny. Zapewnieniu koordynacji pomiędzy funduszami polityki spójności na poziomie regionalnym służyć ma, umożliwiona po raz pierwszy w okresie programowania 2014-2020, realizacja przez samorzady województw programów dwufunduszowych (Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego). Instrumentem zapewniającym komplementarność interwencji realizowanych przez rząd i samorząd terytorialny będzie kontrakt terytorialny.

Zgodnie z Umową Partnerstwa w latach 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy **Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020**, dotyczący rozwoju kompetencji i umiejętności, włączenia społecznego i dobrego rządzenia oraz 16 regionalnych programów operacyjnych. Krajowy program (zasilił go 28% środków funduszu) będzie się koncentrował na zmianach strukturalnych poszczególnych polityk sektorowych, a także na takich przedsięwzięciach, które mają charakter ogólnopolski i są priorytetowe z punktu widzenia polityki państwa, natomiast na poziomie regionalnym

interwencja Europejskiego Funduszu Społecznego (72% środków funduszu) będzie dotyczyła bezpośredniego wsparcia osób w celu poprawy ich sytuacji na rynku.

Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój obejmuje pięć następujących osi priorytetowych: I. Osoby młode na rynku pracy, II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa oraz V. Pomoc Techniczna.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 przewiduje utworzenie 11 osi priorytetowych. Problematykę społeczną ujęto głównie w ramach osi priorytetowych 6. Jakość życia, 8. Rozwój rynku pracy i 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem.

W ramach Osi Priorytetowej 6. wyznaczono cele szczegółowe zakładające zwiększenie jakości efektywnie świadczonych usług zdrowotnych o wysokim standardzie w priorytetowych obszarach oraz ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Ich osiągnięciu służyć ma wprowadzenie w życie priorytetów inwestycyjnych obejmujących: inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego oraz zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejście z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych, a także wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.

Z kolei w ramach Osi Priorytetowej 8. sformułowano cele szczegółowe zakładające zwiększenie zatrudnienia osób, które zostały zidentyfikowane jako zagrożone na rynku pracy, oraz umożliwienie powrotu do aktywności zawodowej osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3., a do priorytetów inwestycyjnych zaliczono: zapewnienie dostępu do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników oraz wyrównywanie szans mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym w dostępie do zatrudnienia, w rozwoju kariery oraz godzeniu życia zawodowego i prywatnego, a także promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę.

Z kolei w ramach Osi Priorytetowej 9. przewidziano do realizacji cele szczegółowe zakładające zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa, zapewnienie szerszego dostępu do usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności usług środowiskowych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej oraz zwiększenie dostępności usług opieki zdrowotnej oraz zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i zakresu realizowanych przez nie działań. Osiągnięcie tych celów uzależniono od wdrożenia priorytetów inwestycyjnych obejmujących: aktywną integrację osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym (szczególnie osób z niepełnosprawnościami) ukierunkowaną na ich aktywizację społeczno-zawodową, ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym oraz wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 jest dokumentem, który stanowi podstawę polityki społecznej województwa. Na podstawie analizy sytuacji społeczno-gospodarczej Mazowsza i problemów społecznych występujących na jego terenie, sformułowano misję i cele polityki społecznej regionu.

Cele główne wyznaczone w dokumencie przewidują: zwiększenie aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia, w szczególności z grup defaworyzowanych, wyrównywanie szans dla osób z niepełnosprawnością oraz przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu, poprawę dostępu do usług społecznych, w tym zdrowotnych, dla osób długotrwale lub ciężko chorych, zwiększenie zakresu i liczby działań profilaktycznych i specjalistycznych realizowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zwiększenie spójności systemu przeciwdziałania handlu ludźmi przy współpracy wszystkich służb publicznych i organizacji pozarządowych, przeciwdziałanie uzależnieniom poprzez rozwój działań profilaktycznych, ze szczególnym uwzględnieniem działań interdyscyplinarnych oraz współpracy służb i instytucji, zwiększenie spójności działań na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom od narkotyków, rozwój systemów wspierania rodziny oraz pieczy nad dzieckiem sprawowanych w środowisku lokalnym, w tym także w formie przysposobienia, wzrost kompetencji rodziców i opiekunów dzieci zagrożonych dysfunkcją w zakresie

sprawowania funkcji rodzicielskich, rozwój systemu wspierania rodziny i ochrony macierzyństwa, rozwijanie współpracy służb i instytucji umożliwiającej interdyscyplinarne zapobieganie występowaniu sytuacji kryzysowych i reagowanie w stanach kryzysu, tworzenie i rozwój skutecznego, zintegrowanego systemu zabezpieczenia przed klęskami żywiołowymi i konsekwencjami zdarzeń ekologicznych, rozwój usług i projektów społecznych na rzecz integracji cudzoziemców/uchodźców, a także rozwój systemu pomocy penitencjarnej i postpenitencjarnej na rzecz integracji społeczno-zawodowej osób opuszczających zakłady karne.

Strategia Rozwoju Powiatu Otwockiego na lata 2014-2020 jest podstawowym dokumentem wyznaczającym kierunki strategicznego rozwoju powiatu. Problematykę społeczną ujęto głównie w ramach celów strategicznych „Wspieranie integracji społecznej” i „Zdelimitowanie obszaru powiatu”.

Do celów istotnych z punktu widzenia niniejszego dokumentu zaliczono: rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej (na terenie każdej gminy) dostosowanej do potrzeb lokalnych, rozwój i modernizację zaplecza dla usług zdrowotnych, w tym szczególnie Powiatowego Centrum Zdrowia Sp. z o.o., rozwój zaplecza dla usług około zdrowotnych, w tym szczególnie powiązanych z aktywnym wypoczynkiem, zwiększenie dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych (w tym szczególnie niesłyszących, niedowidzących, poruszających się na wózkach inwalidzkich) i o ograniczonych zdolnościach motorycznych (np. poruszających się o kulach lub z pomocą laski), w tym poprzez usunięcie barier architektonicznych, tworzenie miejsc integracji społecznej oraz dostosowanych do potrzeb lokalnych – dostępnych i przyjaznych (w tym architektonicznie) dla korzystających oraz inicjowanie i wspieranie różnych typów współpracy (w tym partnerstw) na różnych poziomach (między powiatem a gminami oraz pomiędzy gminami) pomiędzy różnymi grupami interesariuszy zewnętrznych jednostek samorządu terytorialnego (np. organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorstwami, społecznością lokalną, lokalnymi grupami działania).

Za ważne uznano również promowanie innowacyjnych przedsiębiorstw z terenu powiatu (np. podczas Forum Gospodarczego Powiatu Otwockiego), tworzenie wspólnej (z przedsiębiorcami i gminami) i spójnej oferty promocyjnej powiatu prezentującej lokalny potencjał rozwojowy, wspieranie rozwoju instytucji otoczenia biznesu, wspieranie rozwoju i promocji przedsiębiorstw rodzinnych, inicjowanie i współorganizowanie szkoleń dla

przedsiębiorców, rozwijanie rolnictwa (w tym dla produkcji żywności prozdrowotnej), usług (w tym innowacyjnych), turystyki (w tym wskazanie węzłów, np. Otwock, Józefów jako miejsc szczególnie atrakcyjnych i powiązanych z nimi atrakcji kulturowych, historycznych, naturalnych), turystycznego wykorzystania rzeki Świder, zarówno przybrzeżnych walorów przyrodniczych, jak i samej rzeki (np. do rozwoju turystyki kajakowej), koordynowanie opracowania pełnych pakietów turystycznych, ze zróżnicowaną ofertą dostosowaną do potrzeb, rozwijanie lecznictwa, w tym z uwzględnieniem szczególnej roli Powiatowego Centrum Zdrowia Sp. z o.o. oraz wypoczynku opartego o usługi zdrowotne i około zdrowotne (np. odnowa biologiczna, kosmetyka, relaksacja, zdrowy tryb życia).

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Kołbiel na lata 2015-2020 jest dokumentem strategicznym wyznaczającym kierunki rozwoju gminy. W oparciu o analizę sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, sformułowano w nim 4 cele: 1. Rozwój zasobów ludzkich, 2. Rozwój infrastruktury technicznej, 3. Rozwój obszarów wiejskich, 4. Poprawa stanu środowiska naturalnego, warunków życia mieszkańców i bezpieczeństwa publicznego.

Do celów istotnych z punktu widzenia niniejszego dokumentu zaliczono: przeciwdziałanie patologiom społecznym, poprawę warunków mieszkaniowych, powiększenie zdolności gminy do utrzymania i tworzenia nowych miejsc pracy, zachęcania do nowych inwestycji, wzrostu wartości zasobów gminy oraz rozwinięcia bazy gospodarczej, zwiększenie i poprawę jakości dostępu do informacji na rzecz przedsiębiorstw i mieszkańców z wykorzystaniem nowoczesnych technologii teleinformatycznych, dostosowanie oferty edukacyjnej szkół do potrzeb rynku pracy oraz poprawę warunków i jakości życia ludności zamieszkałej na obszarach wiejskich.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE

Gmina Kołbiel jest gminą wiejską, położoną w południowo-wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie otwockim. Graniczy z gminami: Celestynów, Osieck i Wiązowna w powiecie otwockim, Mińsk Mazowiecki i Siennica w powiecie mińskim oraz Pilawa w powiecie garwolińskim.

Gmina zajmuje powierzchnię 106,5 km², co stanowi 17,3% powierzchni powiatu, a w jej skład wchodzi 29 sołectw: Antoninek, Bocian, Borków, Chrosna, Chrzęszczówka, Człękówka, Dobrzyniec, Gadka, Głupianka, Gózd, Karpiska, Kąty, Kołbiel, Lubice (dwa sołectwa), Nowa Wieś, Oleksin, Podgórzno, Radachówka, Rudno, Rudzienko, SęPOCHÓW, Siwianka, Skorupy, Stara Wieś Druga, Sufczyn, Teresin, Władzin i Wola Sufczyńska. Siedziba władz gminy znajduje się w miejscowości Kołbiel.

Gmina Kołbiel leży na Równinie Garwolińskiej, w dolinie Świdra. W krajobrazie gminy dominują płaskie równiny, znaczną część zajmują obszary chronione; wśród nich m.in. rezerwat przyrody Świder, Mazowiecki Park Krajobrazowy, Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Bagna Celestynowskie i Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Dolina Świdra. W gminie znajdują się pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej.

Historię gminy dokumentują zachowane zabytki, do których należą m.in. układ urbanistyczny z rynkiem świadczący o miejskim rodowodzie obecnej wsi, Kościół parafialny pw. św. Trójcy z końca XIX wieku, pałac Zamoyskich z II połowy XIX wieku z otaczającym go parkiem, XIX-wieczny cmentarz żydowski, ruiny młyna z XIX wieku nad rzeką Świder, a także zespoły dworskie i parkowe oraz ich pozostałości.

2. TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Gmina Kołbiel charakteryzuje się korzystnym układem komunikacyjnym. Przez jej obszar przebiegają 2 drogi krajowe – nr 17 Warszawa – Lublin i nr 50 Sochaczew – Mińsk Mazowiecki. System komunikacyjny gminy uzupełniają sieci dróg powiatowych (o łącznej długości nieco powyżej 50 km) oraz dróg gminnych (o łącznej długości ok. 50 km). Na terenie gminy znajduje się linia kolejowa Mińsk Mazowiecki – Pilawa.

Kołbiel położona jest w odległości ok. 20 km od Otwocka i 40 km od Warszawy.

Usługi komunikacyjne na terenie gminy świadczą PKP Koleje Mazowieckie oraz firmy prywatne – Usługi Transportowe Janusz Wołoszka z Miastkowa Kościelnego, Robi-Tour Janusz Salach ze Starej Niedziałki, Arka Otwock z Otwocka.

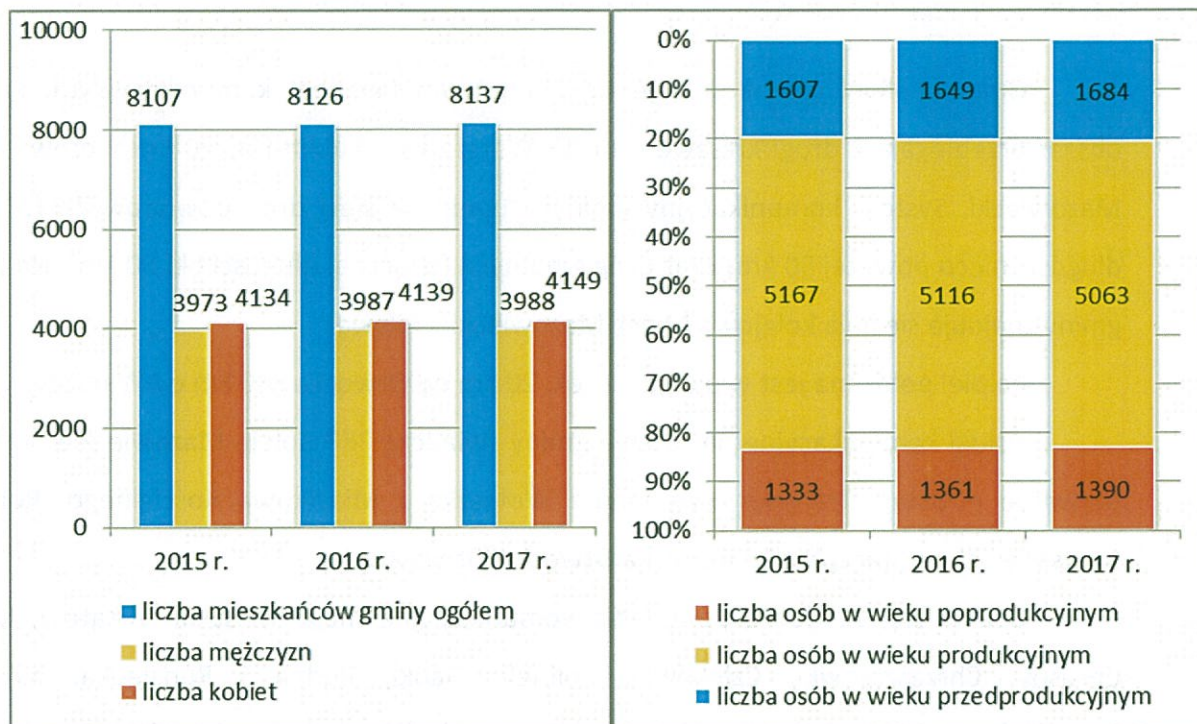
Ocenia się, że dobre połączenia komunikacyjne mają mieszkańcy Kątów, Karpisk, Chrosny, Chrzęszczówki, Człękówki, Kołbieli, Gadki, Rudna i Rudzienka, natomiast z trudnościami komunikacyjnymi borykają się mieszkańcy miejscowości: Oleksin, Dobrzyniec, Borków, Teresin, Gózd, Głupianka, Lubice II i Podgórzno.

3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE

Według danych Urzędu Gminy Kołbiel w latach 2015-2017 liczba ludności gminy nieco zwiększyła się (z 8.107 w 2015 r. do 8.137 w 2017 r.). Na koniec kolejnych lat większość wśród mieszkańców stanowiły kobiety (4.134 w 2015 r., 4.139 w 2016 r., 4.149 w 2017 r.).

W analizowanym okresie stale rosła liczba dzieci i młodzieży oraz osób starszych, zmniejszyła się natomiast liczba osób w wieku produkcyjnym. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2015-2017

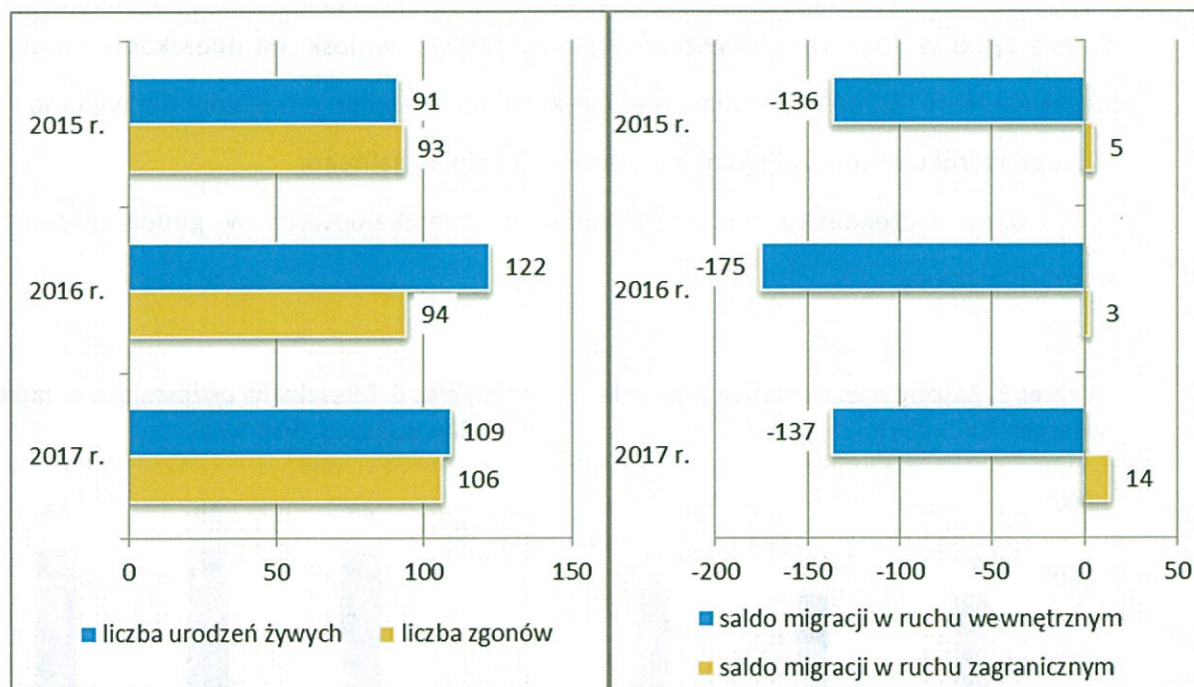

Źródło danych: Urząd Gminy w Kołbieli.

Według danych Urzędu Gminy Kołbiel, w 2015 roku przyrost naturalny w gminie był ujemny (-2), natomiast w dwóch kolejnych latach był korzystny (+28 w 2016 r., +3 w 2017 r.). W analizowanym okresie saldo migracji w gminie było ujemne (-131 w 2015 r., -172 w 2016 r., -123 w 2017 r.).

Dane szczegółowe na temat ruchu naturalnego i salda migracji mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2015-2017

Źródło danych: Urząd Gminy w Kołbieli.

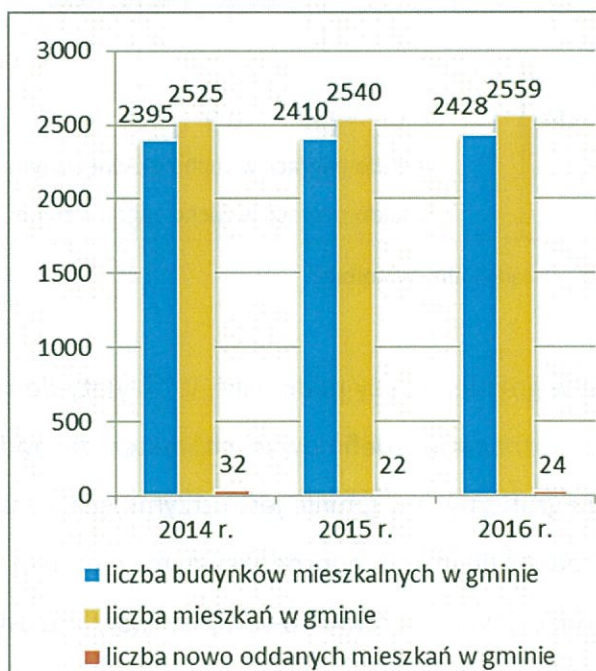
Analizując sytuację demograficzną w gminie, należy podkreślić, iż przyjęty do badania trzyletni okres jest zbyt krótki, aby jednoznacznie zdefiniować charakter zachodzących zmian. Pozytywnym aspektem zmian demograficznych w gminie jest utrzymująca się wyższa i stale rosnąca liczba osób wieku przedprodukcyjnym niż poprodukcyjnym, niemniej uwagę zwraca spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, któremu towarzyszy stały wzrost liczby osób starszych. Na tej podstawie przypuszczać należy, że w niedługim czasie gmina zmagać się będzie z postępującym procesem starzenia się społeczności lokalnej, co w niedługiej perspektywie będzie m.in. wymagało dostosowania w szerszym zakresie niż dotychczas wachlarza usług społecznych do potrzeb seniorów.

Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2014-2016 liczba mieszkań w gminie zwiększała się z roku na rok (z 2.525 w 2014 r. do 2.559 w 2016 r.). W 2016 roku liczba nowo oddanych mieszkań w gminie była większa niż w 2015 roku, ale mniejsza niż w 2014 roku (32 w 2014 r., 22 w 2015 r., 24 w 2016 r.). Wśród nowo oddanych mieszkań nie było mieszkań poszerzających zasoby komunalne gminy.

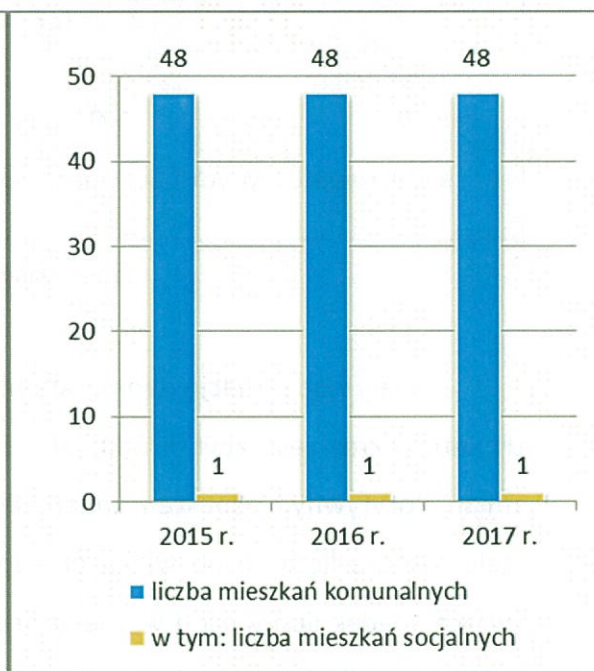
Z danych Urzędu Gminy Kołbiel wynika, że w latach 2015-2017 liczba mieszkań komunalnych będących w zasobach gminy była na tym samym poziomie (po 48 w każdym roku), podobnie jak liczba mieszkań socjalnych (po 1 w każdym roku). W analizowanym okresie tylko w 2017 roku mieszkańcy gminy składali wnioski na mieszkanie komunalne z zasobów gminy (2), nikt natomiast nie oczekiwał na mieszkanie socjalne, nie wydano również żadnego wyroku eksmisyjnego bez wskazania lokalu socjalnego.

Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2014-2016

Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2015-2017

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny i Urząd Gminy w Kołbieli.

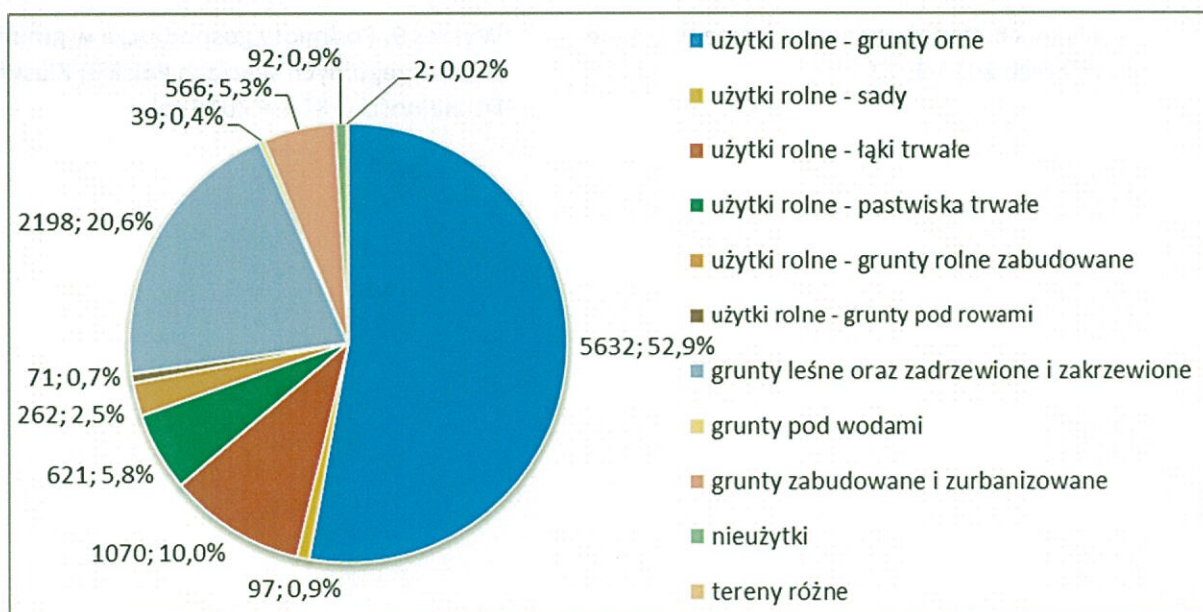
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec 2016 roku większość mieszkań w gminie była wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, ustępu spłukiwanego, łazienki i centralnego ogrzewania. Do sieci wodociągowej podłączonych było 87,6% mieszkań, ustęp spłukiwany i łazienkę posiadało odpowiednio 81,4 i 79% a centralne ogrzewanie 73% mieszkań. Ponadto 56,1% mieszkańców gminy miało dostęp do sieci gazowej.

W latach 2015-2017 w gminie nie przyznawano dodatków mieszkaniowych i energetycznych.

4. GOSPODARKA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY

W strukturze użytkowania gruntów w gminie Kołbiel dominują użytki rolne (72,8%), w tym grunty orne (52,9%) oraz łąki i pastwiska (15,8%). Mimo tak znacznego areалу gruntów uprawnych gmina powoli traci swój rolniczy charakter. Coraz większa liczba mieszkańców utrzymuje się z pracy w zakładach produkcyjnych, firmach usługowych i handlowych położonych zarówno na terenie gminy, powiatu otwockiego, jak i w stolicy. Znaczną część obszaru gminy zajmują grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (20,6%). Dane szczegółowe w zakresie użytkowania gruntów przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

W gminie Kołbiel przeważają gleby w III i IV klasie bonitacyjnej; stanowią one ok. 61,9% ogółu gruntów ornych gminy.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku w gminie funkcjonowało 876 gospodarstw rolnych, w tym 800 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. Wśród

gospodarstw rolnych było 29 gospodarstw małych o powierzchni do 1 ha, 439 gospodarstw o powierzchni od 1 do 5 ha, 282 gospodarstwa o powierzchni od 5 do 10 ha, 34 gospodarstwa o powierzchni od 10 do 15 ha oraz 16 gospodarstw o powierzchni 15 ha i więcej.

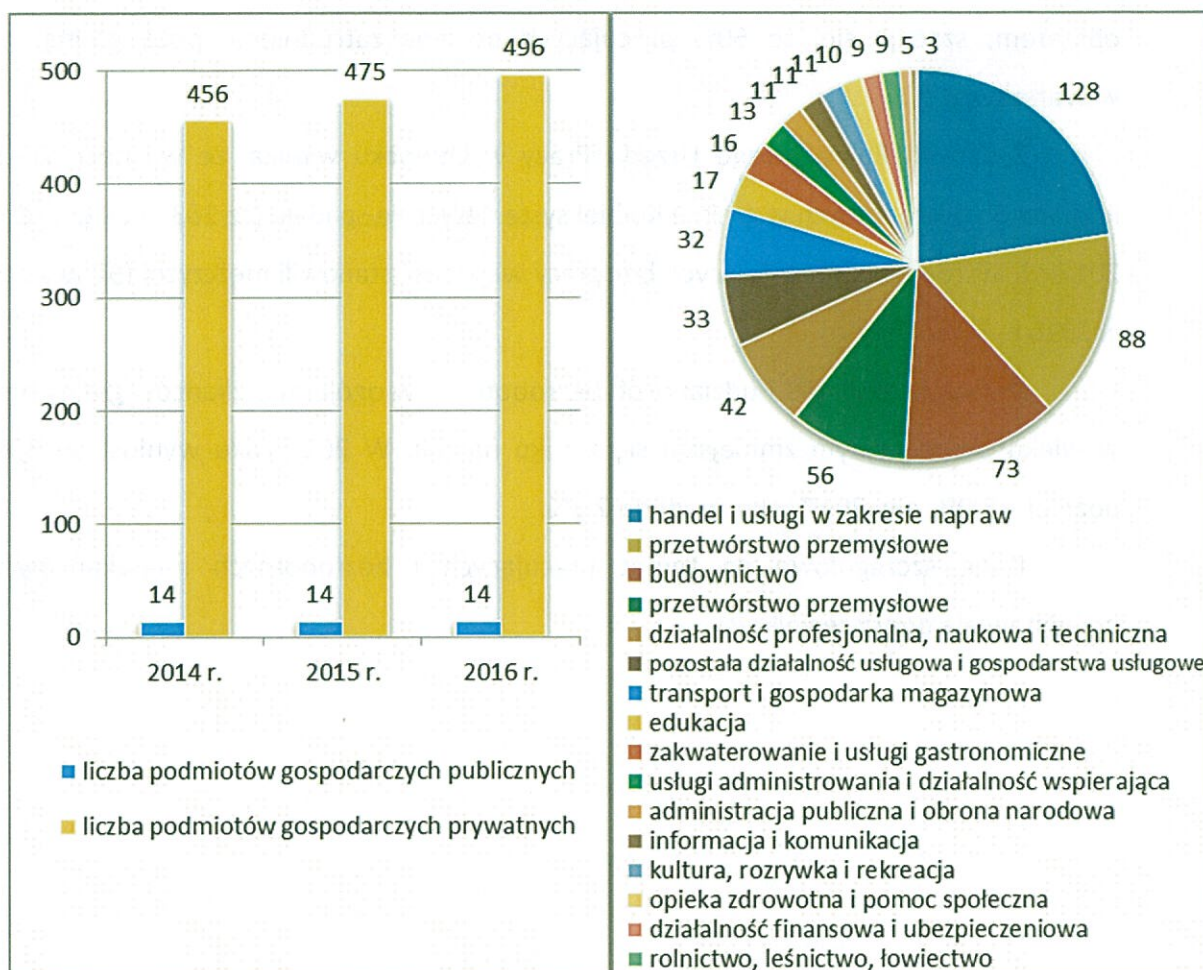
W strukturze upraw dominowały zboża (uprawą zbóż zajmowały się 704 gospodarstwa rolne spośród 716 trudniących się uprawą) i ziemniaki (288). Podstawowy kierunek produkcji zwierzęcej stanowił z kolei chów bydła (zajmowało się nim 330 gospodarstw spośród 528 utrzymujących zwierzęta gospodarskie) i trzody chlewnej (222). Prowadzono także chów koni (87), a w większości gospodarstw (371) hodowano drób.

W gminie Kołbiel występują trzy udokumentowane złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej oraz złoża kruszywa naturalnego.

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie.

Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2015-2017

Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2016 roku

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Do największych pracodawców na terenie gminy należą: Semmelrock Stein+Desing Sp. z o.o. w Kołbieli, Gruplast Gruba Sp. jawna w Kołbieli, Zakład Przetwórstwa Tworzyw Sztucznych Witoplast Sp. jawna w Rudnie, Zakłady Piekarskie „Oskroba” Sp. z o.o. w Człkówce, Sun-Farm Sp. z o.o. w Człkówce; P.P.H.U. AGRO-PAK w Chrzszczówce oraz P.P.H.U. Markab w Sufczyńcu.

Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2014-2016 liczba posiadających zatrudnienie mieszkańców gminy Kołbiel zwiększała się z roku na rok (z 1.103 w 2014 r. do 1.820 w 2016 r.), a coraz większe znaczenie w gospodarce gminy zyskiwały rozwijające się prężnie sektory produkcji żywności i tworzyw sztucznych. W gminie ocenia się, że liczba miejsc pracy na jej terenie zaspokaja potrzeby mieszkańców. Mieszkańcy gminy pracują także poza jej

obszarem; szacuje się, że 50% pracujących posiada zatrudnienie poza gminą, głównie w Warszawie.

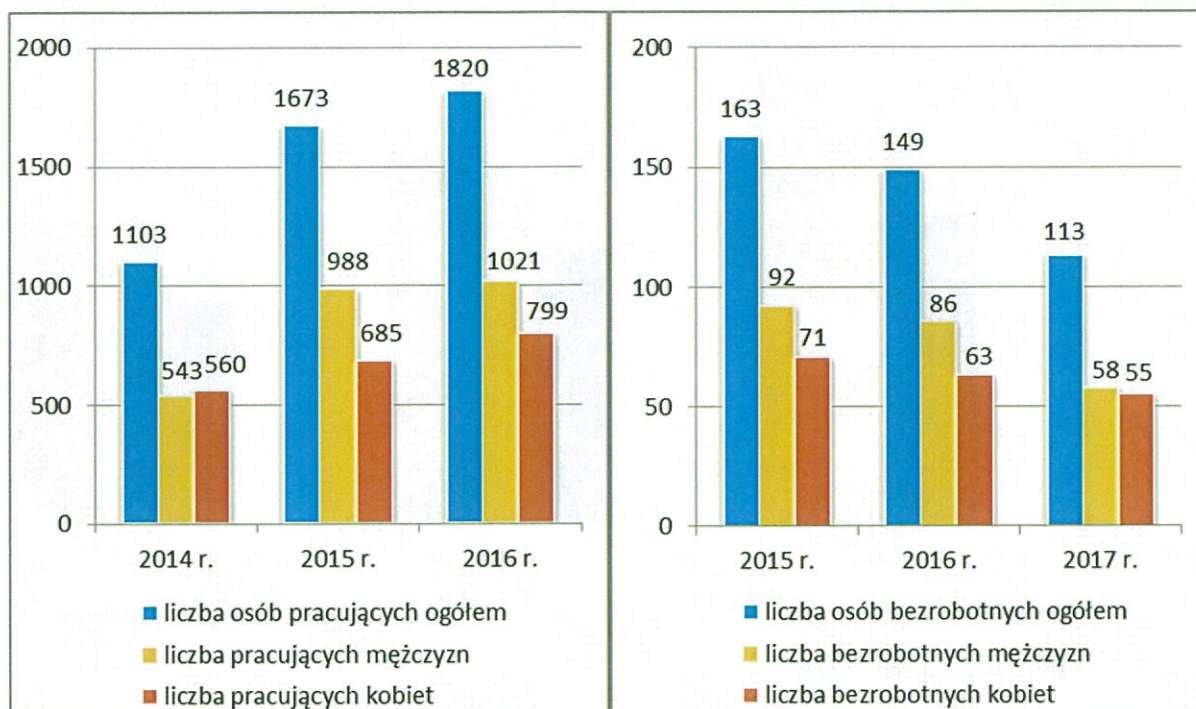
Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku wynika, że w latach 2015-2017 liczba osób bezrobotnych w gminie Kołbiel systematycznie spadała (ze 163 w 2015 r. do 113 w 2017 r.). Wśród osób pozostających bez pracy większość stanowili mężczyźni (92 w 2015 r., 86 w 2016 r., 58 w 2017 r.).

W latach 2015-2017 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym zmniejszał się z roku na rok. W 2015 roku wyniósł on 3,2%, rok później – 3,0%, a w 2017 roku spadł do 2,3%.

Dane szczegółowe na temat pracujących i bezrobotnych mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2014-2016*

Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2015-2017

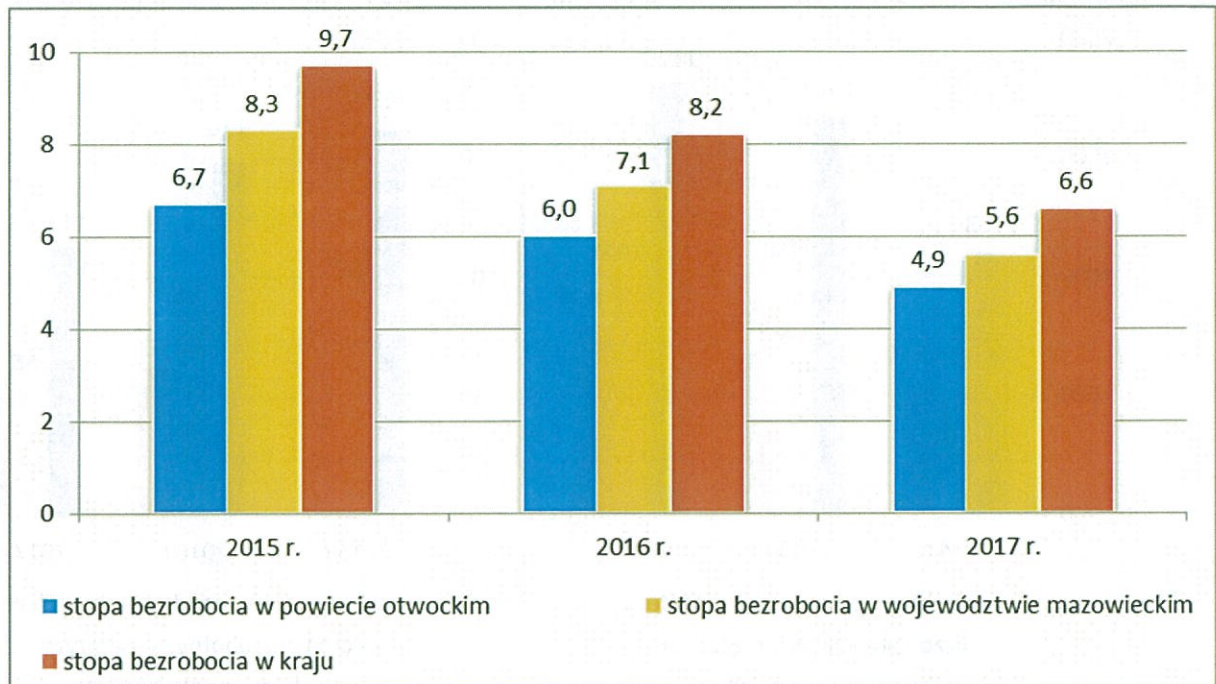

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny i Powiatowy Urząd Pracy w Otwocku.

*bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

W latach 2015-2017 stopa bezrobocia w powiecie otwockim była niższa niż w województwie mazowieckim i w kraju. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie otwockim, w województwie mazowieckim i w kraju w latach 2015-2017 (w %)

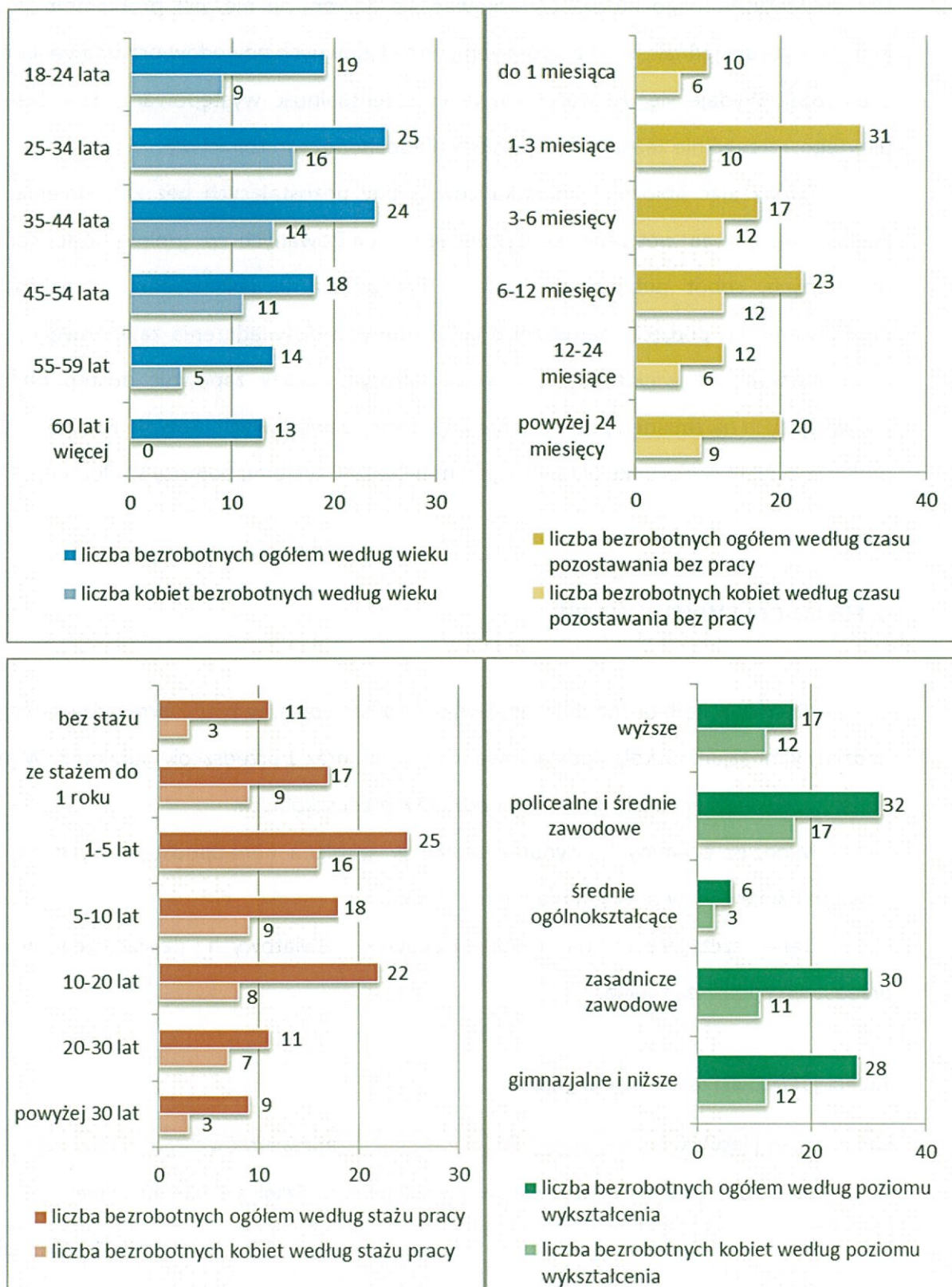

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na koniec 2017 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (25 osób, w tym 16 kobiet) i 35-44 lata (24 osoby, w tym 14 kobiet), osoby pozostające bez zatrudnienia do 3 lat (łącznie 41 osób, w tym 16 kobiet) i długotrwale, powyżej 12 miesięcy (32 osoby, w tym 15 kobiet), osoby bez stażu pracy i z krótkim stażem do 1 roku (łącznie 28 osób, w tym 12 kobiet), a także osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (32 osoby, w tym 17 kobiet) oraz zasadniczym zawodowym (30 osób, w tym 11 kobiet).

Dane szczegółowe uwzględniające podział bezrobotnych w gminie według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 13-16. Bezrobotni w gminie na koniec 2017 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Otwocku.

Na podstawie informacji Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku i danych Głównego Urzędu Statystycznego można wnioskować, że bezrobocie nie jest problemem w gminie Koźbiel. Figuruje jednak, wraz z ubóstwem, wśród głównych powodów przyznawania pomocy społecznej. Wydaje się, że warto rozważyć ewentualność występowania tzw. bezrobocia ukrytego, szczególnie zaznaczającego się w niedochodowym rolnictwie.

Rozważając położenie mieszkańców gminy pozostających bez zatrudnienia, należy zwrócić uwagę na potrzebę kontynuowania realizowanych w gminie prac społecznie użytecznych, robót publicznych i staży. Bardzo ważne jest wsparcie ludzi młodych, umożliwienie im podjęcia pierwszej pracy i zdobycia doświadczenia zawodowego, a także osób starszych, w wieku 45 lat i więcej, którym należy zapewnić dostęp do szkoleń pozwalających na zmianę i podniesienie kwalifikacji zawodowych. Równie istotne wydaje się podjęcie działań w kierunku aktywizacji beneficjentów systemu pomocy społecznej.

5. EDUKACJA I WYCHOWANIE

W gminie Koźbiel znajdują się 4 szkoły podstawowe, w tym 1 prowadząca wygaszane oddziały gimnazjum (Szkoła Podstawowa w Koźbieli), oraz 1 przedszkole publiczne. W szkołach podstawowych znajduje się łącznie 15 oddziałów przedszkolnych.

Młodzież z gminy kontynuuje naukę w szkołach ponadpodstawowych na terenie powiatu i województwa. W gminie nie ma żłobka.

Dane szczegółowe na temat placówek oświatowych działających w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Placówki oświatowe w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Koźbieli	ul. Szkolna 5, 05-340 Koźbiel
2.	Szkoła Podstawowa w Kątach	Kąty, ul. Królewska 58, 05-340 Koźbiel
3.	Szkoła Podstawowa im. Ks. Jana Twardowskiego w Człękówce	Człękówka 62, 05-340 Koźbiel

4.	Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Rudzienku	Rudzienko, ul. Szkolna 11, 05-340 Kołbiel
5.	Gminne Przedszkole w Kołbieli	ul. Szkolna 8, 05-340 Kołbiel

Źródło danych: Urząd Gminy w Kołbieli.

W roku szkolnym 2017/2018 do przedszkola uczęszczało 171 dzieci, a w szkołach podstawowych (w tym w gimnazjum) naukę pobierało w sumie 832 uczniów. W placówkach oświatowych zatrudnionych było łącznie 135 nauczycieli, w tym 12 nauczycieli w przedszkolach, a 123 nauczycieli w szkołach podstawowych.

Placówki oświatowe w gminie są wyposażone w sprzęt audiowizualny, zapewniają dostęp do sali gimnastycznej, boiska szkolnego, świetlicy, biblioteki i sprzętu komputerowego. Do dyspozycji uczniów jest także stołówka, w której prowadzone jest dożywianie. Uczniowie w zależności od potrzeb objęci są opieką pedagoga, psychologa, logopedy i pielęgniarki, mogą również korzystać z porad doradcy zawodowego. Równocześnie istnieje potrzeba uzupełnienia zasobów placówek oświatowych w gminie, m.in. poprzez doposażenie w nowoczesny sprzęt multimedialny, wyposażenie pracowni przyrodniczej, chemicznej i fizycznej oraz zapewnienie pomocy dydaktycznych do pracy z uczniami posiadającymi orzeczenie o niepełnosprawności oraz o potrzebie kształcenia specjalnego.

Szkoły w gminie organizują zajęcia pozalekcyjne, w tym koła zainteresowań, uczestniczą w projektach i programach służących rozwijaniu umiejętności uczniów i wyrównywaniu ich szans edukacyjnych oraz doskonaleniu nauczycieli. Na terenie placówek podmioty prywatne prowadzą zajęcia z języków obcych, robotyki, karate, tańca nowoczesnego i towarzyskiego; funkcjonuje także dziecięcy klub piłki nożnej.

Placówki oświatowe realizują programy profilaktyczne i wychowawcze; wykonują zadania profilaktyczne zawarte w programach wychowawczych i szkolnym programie wychowawczo-profilaktycznym. Prowadzą także lekcje na temat uzależnień i działania w kierunku pedagogizacji rodziców. Do ważniejszych działań profilaktycznych realizowanych w szkołach należą: propagowanie zdrowego stylu życia i odżywiania, udział w programie „Twoje dane – twoja sprawa – skuteczna ochrona danych osobowych”, Projekt

„Cyfrowobezpieczeni – Bezpieczna szkoła cyfrowa”, Kampania społeczna „Jesteś widoczny, jesteś bezpieczny”, Program antynikotynowy profilaktyczny – „Bieg po zdrowie”.

Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą korzystać z pomocy psychologiczno-pedagogicznej, organizowane są dla nich zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i logopedyczne.

Ankietowani ocenili, że dla uzasadnionego rozwoju placówek oświatowych w gminie potrzebne jest wzbogacenie bazy dydaktycznej szkół, modernizacja placów zabaw w szkołach i terenów zielonych oraz dalsze wspieranie uczniów zdolnych i słabych poprzez m.in. udział w zajęciach dydaktycznych w ramach projektów finansowanych z funduszy unijnych.

6. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Główną instytucją prowadzącą działalność kulturalną w gminie Kołbiel jest Gminna Biblioteka Publiczna w Kołbieli. Placówka służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych, informacyjnych i czytelniczych mieszkańców gminy oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury. Do jej zadań należy w szczególności gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, udostępnianie zbiorów na miejscu i wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych z uwzględnieniem szczególnych potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych. Biblioteka posiada 2 filie – w Rudzienku i Kątach.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2016 roku księgozbiór biblioteczny liczył 34.424 woluminy, liczba czytelników wyniosła 1.053, a liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz – 19.184 woluminy. Placówka umożliwia czytelnikom korzystanie z komputerów z dostępem do sieci Internet. Obok podstawowej działalności Biblioteka aktywnie włącza się w organizację imprez okolicznościowych, konkursów i spotkań, prowadzi warsztaty i lekcje biblioteczne, promuje czytelnictwo poprzez m.in. udział w Tygodniu Bibliotek. Placówka zatrudnia 4 etatowych pracowników.

Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 2. Placówki kulturalne w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
-----	----------------	----------------

1.	Gminna Biblioteka Publiczna w Kołbieli	ul. Szkolna 1, 05-340 Kołbiel
2.	Gminna Biblioteka Publiczna w Kołbieli – Filia w Rudzienku	Rudzienko, ul. 3-go Maja 95, 05-340 Kołbiel
3.	Gminna Biblioteka Publiczna w Kołbieli – Filia w Kątach	Kąty, ul. Królewska 45, 05-340 Kołbiel

Źródło danych: Urząd Gminy w Kołbieli.

Z uwagi na brak zaplecza instytucjonalnego dla działalności kulturalnej w gminie, jej prowadzeniem zajmują się placówki oświatowe, sołectwa i organizacje pozarządowe. Przy Szkole Podstawowej w Rudzienku działa dziecięcy zespół śpiewaczy „Gwarki”, w Szkole Podstawowej w Kołbieli zespół taneczny „Kajducki” i Młodzieżowy Zespół Ludowy „Kątowiaki”, w starszych klasach funkcjonują zespół Cheerleaders Top Dance oraz zespół muzyczny Oscar Band.

Na terenie gminy działa Koło Gospodyń Wiejskich w Rudzienku. Jego członkinie zajmują się głównie pielęgnowaniem i popularyzowaniem tradycji regionalnych oraz aktywizowaniem lokalnej społeczności.

Gmina Kołbiel posiada różnorodny kalendarz imprez – kulturalnych, rozrywkowych i sportowo-rekreacyjnych. Do najważniejszych imprez kulturalnych organizowanych w gminie należą: Dożynki Gminno-Parafialne oraz Powiatowy jarmark i Piknik ludowy w Kątach.

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służy dostępna na jej terenie infrastruktura sportowo-rekreacyjna. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie

lp.	nazwa obiektu	adres obiektu
1.	Hala sportowa i boiska sportowe w Człkówce	Szkoła Podstawowa im. Ks. Jana Twardowskiego w Człkówce, Człkówka 62, 05-340 Kołbiel
2.	Hala sportowa i boiska sportowe w Kątach	Szkoła Podstawowa w Kątach, Kąty, ul. Królewska 58, 05-340 Kołbiel
3.	Sala sportowa i boiska sportowe w Rudzienku	Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Rudzienku, Rudzienko, ul. Szkolna 11, 05-340 Kołbiel
4.	Hala sportowa i boiska sportowe w Kołbieli	Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Kołbieli, ul. Szkolna 5, 05-340 Kołbiel
5.	Kompleks sportowo-rekreacyjny w Kołbieli	ul. Nauczycielska, 05-340 Kołbiel
6.	Siłownie plenerowe	Kołbiel, Radachówka, Sufczyn, Bocian, Rudzienko

Źródło danych: Urząd Gminy w Kołbieli.

Obecnie na terenie gminy prowadzona jest budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego, w skład którego docelowo wchodzić będzie budynek sportowo-rekreacyjny, stanowiący zaplecze funkcjonalne kompleksu (szatnie, toalety, łazienki), boisko wielofunkcyjne o nawierzchni poliuretanowej o powierzchni 1.512,83 m² z przeznaczeniem do gry w koszykówkę, piłkę ręczną, piłkę siatkową i tenisa, boisko do gry w piłkę nożną o wymiarach zewnętrznych 105x68m wyłożone sztuczną trawą, 6-torowa bieżnia okólna o powierzchni 3.273,93m² o nawierzchni poliuretanowej, trybuny przy boisku do gry w piłkę nożną o powierzchni 371,00m², infrastruktura towarzysząca w postaci m.in. zadaszonych miejsc dla zawodników rezerwowych, ciągi piesze i jezdnie, oświetlenie oraz ogrodzenie boisk, ścieżki zdrowia i siłownia zewnętrzna. Inwestycja rozpoczęła się w 2017 roku, przewidywane zakończenie w 2020 roku.

Gmina Kołbiel posiada zasoby przyrodnicze i kulturowe pozwalające na rozwój na jej terenie różnych form wypoczynku i rekreacji. Potencjał rekreacyjny gminy tworzy przede wszystkim rzeka Świder, której walory są wykorzystywane przez amatorów rekreacji oraz kąpeli i wędkarstwa, a także zwarte kompleksy leśne znajdujące się w granicach Mazowieckiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny. W gminie jest 6 parków dworskich (w Kołbieli, Dobrzyńcu, Radachówce, Rudnie, Rudzienku, Sufczyniu) oraz wiele obiektów zabytkowej architektury. Przez teren gminy przebiegają szlaki turystyczne – „Pałace i dwory powiatu otwockiego” oraz pieszo-rowerowy Szlak pejzażowy z Kołbieli do Otwocka.

7. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W gminie Kołbiel funkcjonuje 1 zakład opieki zdrowotnej, prowadzone są 4 prywatne praktyk lekarskich oraz działają 2 apteki. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki w gminie

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej	ul. Szkolna 3, 05-340 Kołbiel

	w Kołbieli	
2.	Salon Optyczny w Kołbieli	ul. 1-go Maja 23, 05-340 Kołbiel
3.	Gabinet lekarski w Kołbieli, Irena Jędrych	ul. Leśna 7, 05-340 Kołbiel
4.	Gabinet lekarski w Kołbieli, Ewa Klamczyńska	ul. 1-go Maja 87, 05-340 Kołbiel
5.	Gabinet stomatologiczny w Kołbieli, Dariusz Woźniak	ul. Spółdzielcza 12, 05-340 Kołbiel
6.	Apteka „Przy Kościele” w Kołbieli	ul. Rynek 18, 05-340 Kołbiel
7.	Apteka „Przy Przychodni” w Kołbieli	ul. Szkolna 3a, 05-340 Kołbiel

Źródło danych: Urząd Gminy w Kołbieli.

W ramach Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Kołbieli działają: poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, poradnia pediatryczna, gabinet pielęgniarstwa środowiskowej, gabinet położnej środowiskowej, gabinet medycyny szkolnej, poradnia stomatologiczna, poradnia ginekologiczno-położnicza, poradnia rehabilitacyjna obejmująca usługi fizykoterapii i kinezyterapii, punkt szczepień, gabinet zabiegowy, poradnia medycyny pracy, punkt pobrań badań, pracownia ultrasonografii, pracownia diagnostyki obrazowej, pracownia elektrokardiografii, pracownia spirometrii, poradnia fizjoterapii oraz zespół transportu sanitarnego. Na terenie gminy brakuje lekarzy w następujących specjalizacjach: kardiolog, okulista, ortopeda, diabetolog, endokrynolog i pediatra.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2014-2016 liczba porad udzielonych w gminie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej zwiększała się z roku na rok (22.246 w 2014 r., 23.055 w 2015 r., 23.441 w 2016 r.), podobnie jak liczba porad udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (23.961 w 2014 r., 24.701 w 2015 r., 24.879 w 2016 r.).

Specjalistyczne świadczenia zdrowotne, świadczenia zdrowotne w warunkach zamkniętych oraz nocną i świąteczną opiekę lekarską i pielęgniarstwa dla mieszkańców gminy realizują placówki znajdujące się w Otwocku.

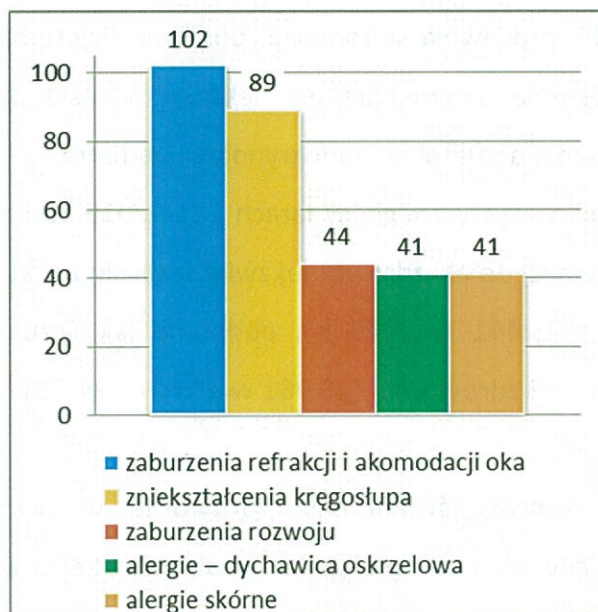
Informacji na temat stanu zdrowia mieszkańców gminy dostarczają dane przekazane przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kołbieli. Wynika z nich, że w 2017 roku z powodu chorób przewlekłych pod opieką czynną lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej pozostawało 449 dzieci i młodzieży oraz 1.156 osób dorosłych. Najczęściej stwierdzanymi u osób w wieku przedprodukcyjnym schorzeniami były: zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (102 osoby), zniekształcenia kręgosłupa (89), zaburzenia rozwoju (44), alergie – dychawica oskrzelowa, alergie skórne (po 41), otyłość (28), wady rozwojowe układu

krążenia (14), choroby układu moczowego (13) i alergię pokarmową (11). Z kolei u osób dorosłych najczęściej odnotowywano choroby układu krążenia (574 osoby), cukrzycę (210), choroby tarczycy (74), nowotwory (63), przewlekły nieżyt oskrzeli – dychawicę oskrzelową (52), otyłość (29), niedokrwistość (24), choroby obwodowego układu nerwowego, przewlekłe choroby układu trawiennego (po 23), gruźlica (21) oraz choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (18).

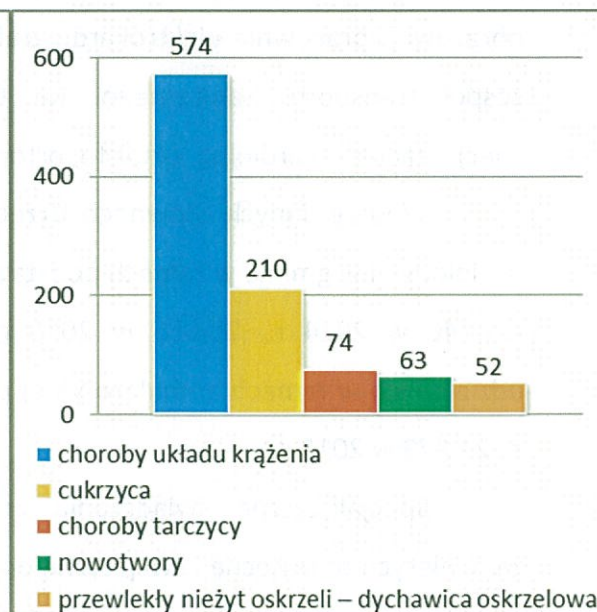
Na koniec 2017 roku łączna liczba osób zadeklarowanych do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej w ww. placówce wynosiła 5.823, w tym 1.315 dzieci i 4.508 osób dorosłych.

Dane szczegółowe na temat schorzeń najczęściej stwierdzanych u dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 17. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2017 roku

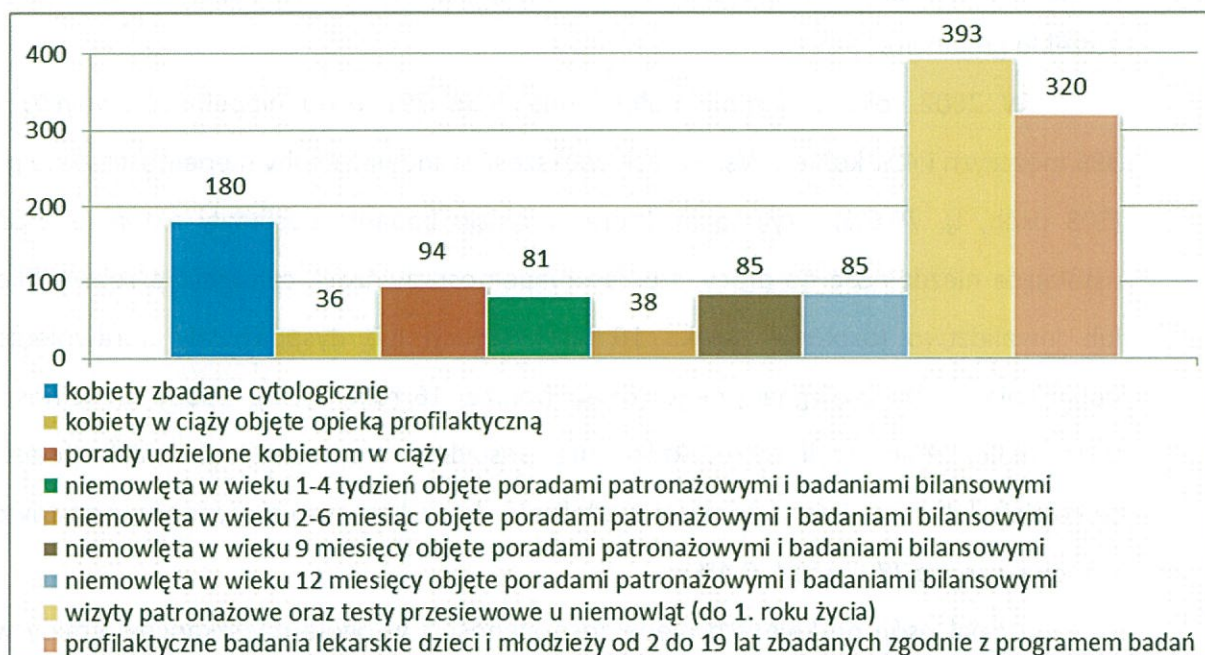
Wykres 18. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2017 roku

Źródło danych: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kołbieli.

W 2017 roku Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kołbieli sprawował także opiekę profilaktyczną nad matką i dzieckiem. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 19. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2017 roku

Źródło danych: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kołbieli.

W 2017 roku badaniom cytologicznym poddano 180 kobiet, a opieką profilaktyczną objęto 36 kobiet w ciąży, którym udzielono 94 porady. Poradom patronażowym i badaniom bilansowym (w tym przesiewowym) poddano 81 niemowląt od 1 do 4 tygodnia życia, 38 niemowląt od 2 do 6 miesiąca, 85 niemowląt w wieku 9 miesięcy oraz 85 niemowląt w wieku 12 miesięcy. Liczba wizyt patronażowych pielęgniarek i testów przesiewowych u niemowląt do 1. roku życia wyniosła 393, natomiast profilaktycznym badaniom lekarskim poddano 320 dzieci i młodzieży w wieku od 2 do 19 lat.

Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dorosłej populacji są choroby układu krążenia. Obok schorzeń narządów ruchu i neurologicznych należą one do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe.

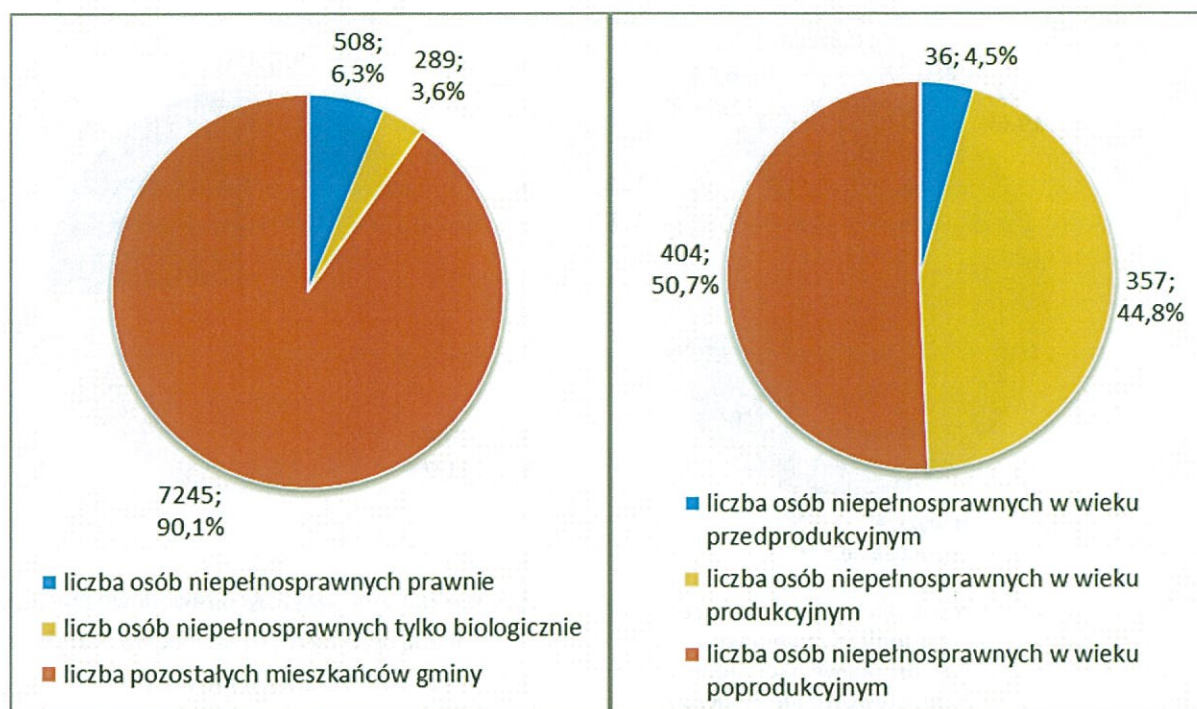
Mimo upływu ponad dziesięciu lat, jedynym, pełnym źródłem informacji, które na szczeblu gminnym pozwala ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz dokonać ich charakterystyki są dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Wyniki ostatniego, przeprowadzonego w 2011 roku Spisu nie zostały bowiem szczegółowo opracowane na szczeblu gminnym.

W 2002 roku w gminie Kołbiel mieszkało 797 osób niepełnosprawnych, w tym 396 mężczyzn i 401 kobiet. Wśród nich większość stanowiły osoby niepełnosprawne prawnie (508 osób, tj. 79,6%), czyli takie, które w czasie badania posiadały aktualne orzeczenie ustalające niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo (osoby w wieku 16 lat i więcej) lub dysponowały uprawnieniem do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego (dzieci poniżej 16 roku życia). Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, czyli takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych, stanowiły grupę 289 osób (20,4%).

Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle mieszkańców gminy wynosił 9,9%, a w ich strukturze wiekowej dominowały osoby w wieku poprodukcyjnym (404 osoby, tj. 50,7%) i produkcyjnym (357 osób, tj. 44,8%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 20. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku

Wykres 21. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

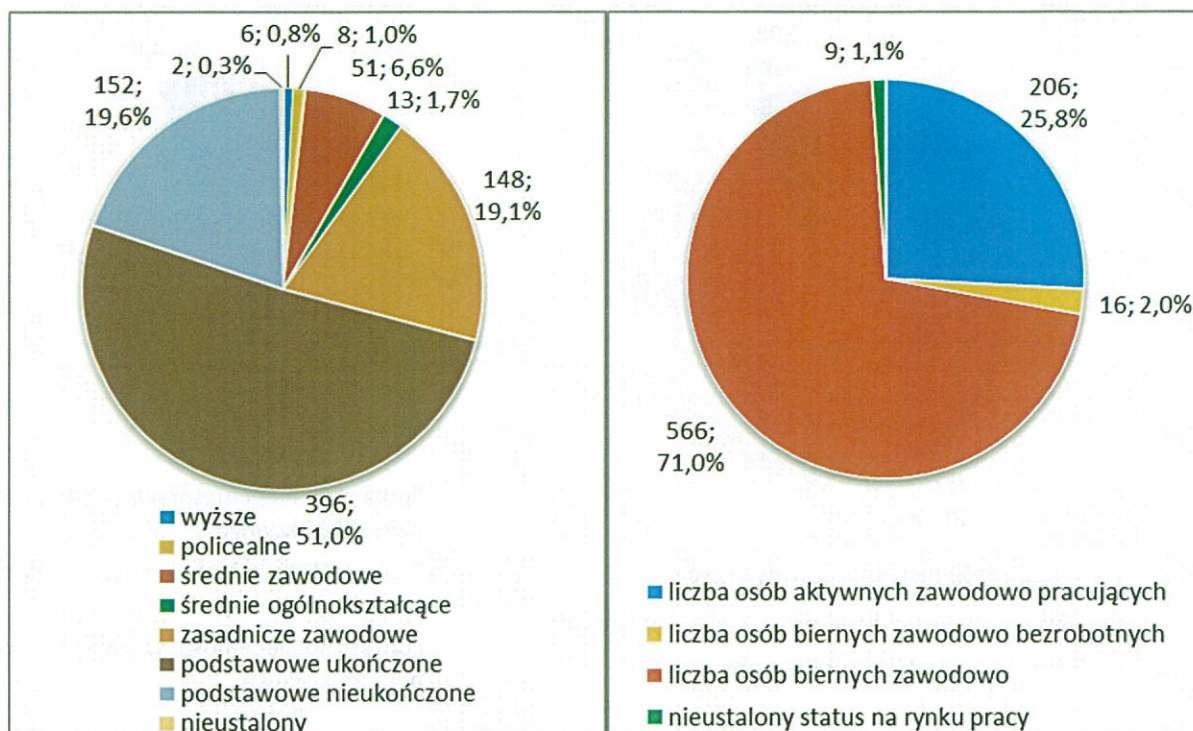
Osoby niepełnosprawne będące w wieku produkcyjnym stanowiły 7,7% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku w 2002 roku. Większy był udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w gronie osób w wieku poprodukcyjnym, wynosił on bowiem 29,7%.

Na poziom uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym ma wpływ nie tylko rodzaj i stopień niepełnosprawności czy wiek, ale również posiadane wykształcenie, a co za tym idzie przygotowanie zawodowe. W 2002 roku wśród mieszkańców gminy w wieku 13 lat i więcej dotkniętych niepełnosprawnością największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (396 osób). Niski poziom wykształcenia w znaczący sposób utrudniał osobom niepełnosprawnym znalezienie i utrzymanie zatrudnienia. Potwierdzają to dane dotyczące poziomu ich aktywności zawodowej, z których wynika, że zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością była bierna zawodowo (566 osób, tj. 71%).

Dane szczegółowe na temat poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych z gminy oraz ich aktywności ekonomicznej przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywiają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc w rodzinie jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie. Jej ofiarami są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Trudno jest ustalić liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi, które niejednokrotnie są przyczyną wystąpienia przemocy w rodzinie. Dane szacunkowe w tym

zakresie przygotowała Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zawiera je poniższa tabela.

Tabela 5. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

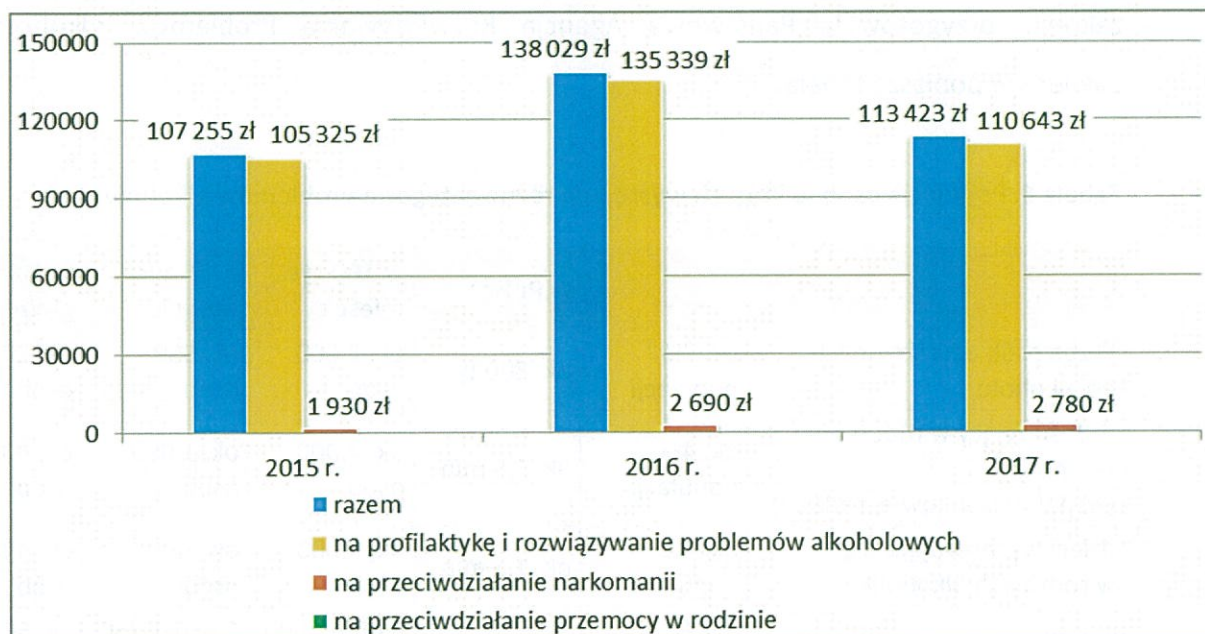
		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmażonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło danych szacunkowych: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych wydatkowanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie w gminie Kołbiel w latach 2015-2017.

Wykres 24. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2015-2017

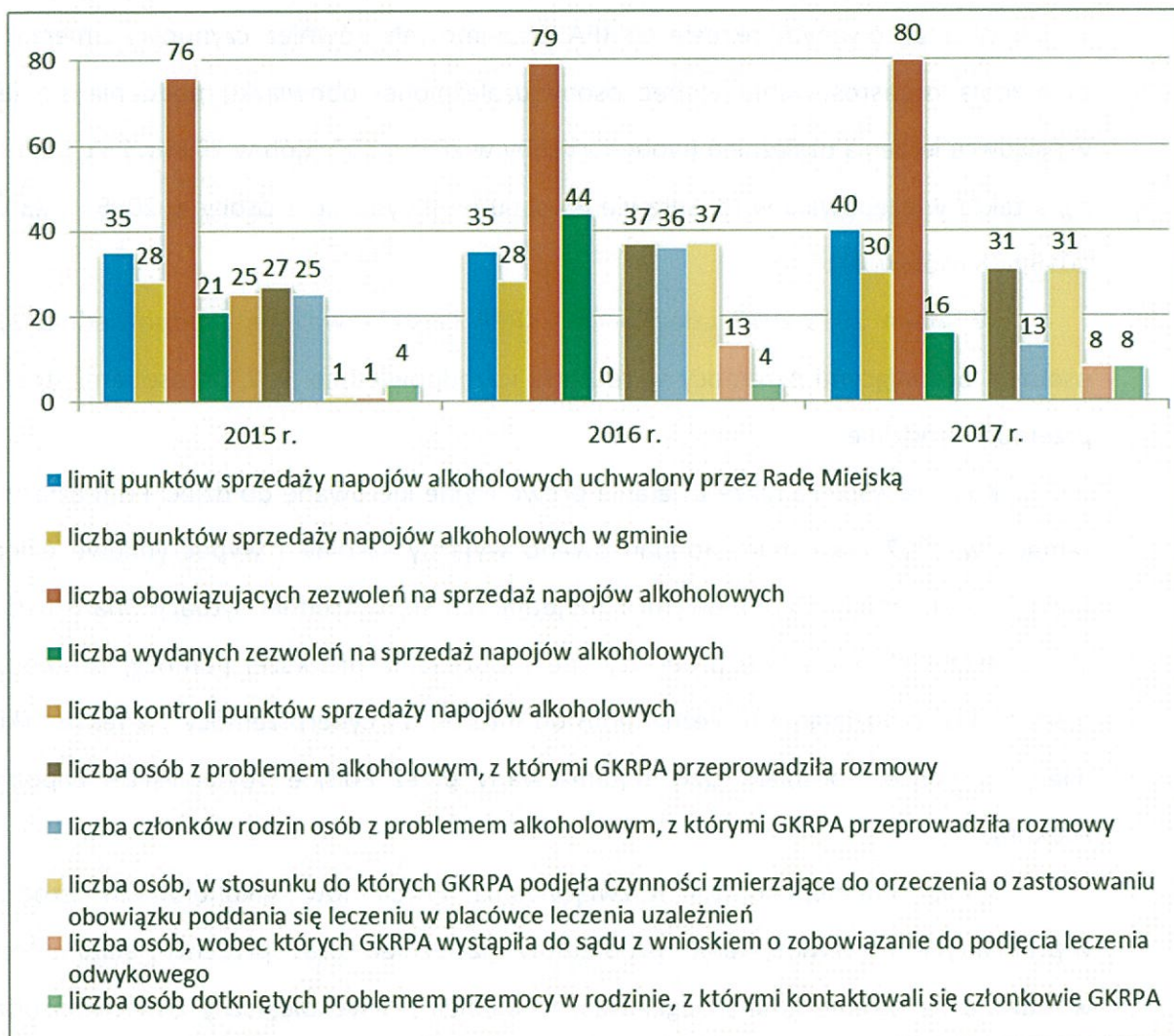

Źródło danych: Urząd Gminy w Kołbieli.

W latach 2015-2017 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii ulegała wahaniom (107.255 zł w 2015 r., 138.029 zł w 2016 r., 113.423 zł w 2017 r.). W analizowanym okresie w budżecie gminy nie było osobnych środków na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Poniższy wykres przedstawia wybrane dane na temat rynku napojów alkoholowych w gminie Kołbiel, a także aktywności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która zajmuje się inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu. W ramach swoich zadań podejmuje ona m.in. czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Wykres 25. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2015-2017

Źródło danych: Urząd Gminy w Kołbieli.

W 2017 roku, w stosunku do lat 2015-2016, uchwalony przez Radę Gminy limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie był większy (po 35 w latach 2015-2016, 40 w 2017 r.), a ich liczba nieznacznie wzrosła (po 28 w latach 2015-2016, 30 w 2017 r.). W analizowanym okresie rosła liczba obowiązujących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (z 76 w 2015 r. do 80 w 2017 r.), natomiast liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych ulegała wahaniom (21 w 2015 r., 44 w 2016 r., 16 w 2017 r.). Warto dodać, że w analizowanym okresie nie wydano żadnej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

W latach 2015-2017 liczba osób z problemem alkoholowym, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy, zmieniała się (27 w 2015 r., 37 w 2016 r., 31 w 2017 r.), podobnie jak liczba członków rodzin tych osób (25 w 2015 r., 36 w 2016 r., 13 w 2017 r.).

W analizowanym okresie GKRPA podejmowała również czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień (wobec 1 osoby w 2015 r., 37 osób w 2016 r. i 31 osób w 2017 r.), a także występowała w tej sprawie do sądu (w przypadku 1 osoby w 2015 r., 13 osób w 2016 r., 8 osób w 2017 r.).

W latach 2015-2017 członkowie GKRPA kontaktowali się z odpowiednio 3, 2 i 4 osobami doznającymi przemocy w rodzinie i z odpowiednio 1, 2 i 4 osobami stosującymi przemoc w rodzinie.

Komisja wspiera także działania prewencyjne kierowane do dzieci i młodzieży. W ich ramach w 2017 roku m.in. dofinansowano wyjazdy szkolne i wypoczynkowe dzieciom z rodzin z problemami alkoholowymi i znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, akcją „Ferie w szkole”, warsztaty profilaktyczne z udzielania pierwszej pomocy, zorganizowano projekt „Przeciwdziałanie uzależnieniom od Internetu i cyberprzemocy”, a także zakupiono bilety na koncert profilaktyczny organizowany przez Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii,

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy odgrywają: w Kołbieli – Psychologiczny Punkt Konsultacyjny, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Grupa AA „Barka”, Grupa dla współuzależnionych „Przystań” oraz Posterunek Policji, a w Otwocku – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Centrum Interwencji Kryzysowej „Dom Otwartych Serc” oraz Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Specjalistyczny MSWiA w Otwocku – Poradnia Leczenia Uzależnień.

Dane szczegółowe na temat podmiotów mogących wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie

nazwa jednostki	adres jednostki
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kołbieli	ul. Szkolna 1, 05-340 Kołbiel
Psychologiczny Punkt Konsultacyjny w Kołbieli	ul. Szkolna 1, 05-340 Kołbiel

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołbieli	ul. Szkolna 1, 05-340 Kołbiel
Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	ul. Szkolna 1, 05-340 Kołbiel
Grupa AA „Barka”	ul. Kościuszki 25, 05-340 Kołbiel
Grupa dla współuzależnionych „Przystań”	ul. Kościuszki 25, 05-340 Kołbiel
Posterunek Policji w Kołbieli	ul. Szkolna 4a, 05-340 Kołbiel
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku	ul. Komunardów 10 05-402 Otwock
Centrum Interwencji Kryzysowej „Dom Otwartych Serc” w Otwocku	ul. Tadeusza 12, 05-400 Otwock
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Specjalistyczny MSWiA w Otwocku – Poradnia Leczenia Uzależnień	ul. Prusa 1/3, 05-400 Otwock

Źródło danych: Urząd Gminy w Kołbieli.

Psychologiczny Punkt Konsultacyjny w Kołbieli oferuje: pomoc psychologiczną osobom w kryzysie i w sytuacjach trudnych, poradnictwo w zakresie kompetencji wychowawczych dla rodziców i opiekunów, analizę przyczyn niepowodzeń szkolnych dziecka lub przyczyn trudności w relacjach rówieśniczych, poradnictwo rodzinne, wsparcie psychologiczne dla osób chcących poradzić sobie z problemem uzależnienia, dla partnerów oraz dorosłych dzieci osób uzależnionych oraz dla osób doświadczających przemocy fizycznej lub psychicznej, pomoc w nauce konstruktywnych metod radzenia sobie ze stresem, pomoc w samopoznaniu, znalezieniu przyczyn problemów, trudności czy niepowodzeń w różnych sferach życia (emocjonalnej, zawodowej i rodzinnej). W latach 2015-2017 z usług świadczonych w Punkcie skorzystały odpowiednio 1, 12 i 4 osoby z problemem alkoholowym oraz odpowiednio 2, 7 i 12 dorosłych członków rodzin osób z problemem alkoholowym (w tym współuzależnieni i dorosłe dzieci alkoholików), a także, w 2016 roku, 2 osoby doznające przemocy w rodzinie oraz 2 osoby stosujące przemoc w rodzinie.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołbieli wynika, że w 2015 roku z powodu alkoholizmu objął on wsparciem 22 rodziny liczące 55 osób, rok później 22 rodziny liczące 47 osób, a w 2017 roku 21 rodzin liczących 61 osób. Jednocześnie w 2015 i 2017 roku udzielił wsparcia 1 osobie z problemem narkomanii, a w 2016 roku 2 rodzinom (liczącym 9 osób) dotkniętym przemocą.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołbieli zapewnia obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Jego

spotkania odbywają się raz w kwartale, natomiast powołanych grup roboczych w zależności od potrzeb. W latach 2015-2017 w ramach Zespołu funkcjonowało odpowiednio 19, 16 i 4 grupy robocze ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach.

Prowadzona w gminie działalność profilaktyczna z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie (w szczególności w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych) obejmuje m.in. organizowanie i realizowanie programów profilaktycznych, jednorazowych prelekcji i pogadarek, spektakli i konkursów profilaktycznych, szkoleń i warsztatów dla rodziców, nauczycieli i wychowawców, wypoczynku dla dzieci i młodzieży,

W 2017 roku programami z obszaru profilaktyki uniwersalnej objęto 70 uczniów i 25 nauczycieli, w jednorazowych prelekcjach i pogadankach uczestniczyło 350 osób, w spektaklach profilaktycznych – 420 osób, w warsztatach dla nauczycieli i wychowawców – 25 osób, a w koloniach i obozach z programem zajęć profilaktycznych – 25 osób.

9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI

W ujęciu socjologicznym bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Ze względu na trudną do określenia skalę, złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki jest zjawiskiem o zasięgu i znaczeniu globalnym, mającym jednocześnie specyficzne regionalne i lokalne uwarunkowania, które wpływają na dobór odpowiednich środków przeciwdziałania.

Zapobieganie bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób bezdomnych i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Kołbiel problem bezdomności nie występuje, a zjawisko ma charakter jednostkowy. Pomoc osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołbieli. W 2015 roku, w związku z bezdomnością, objął on wsparciem 2 osoby, a w latach 2016-2017 takich osób nie było.

W gminie nie ma placówek zapewniających schronienie osobom bezdomnym. Osoby takie mogą być kierowane do placówek poza gminą. Pomoc w formie schronienia i posiłku

osobom bezdomnym z terenu gminy Kołbiel świadczy Schronisko dla bezdomnych mężczyzn w Halinowie (ul. Hipolitowska 121, 05-074 Halinów) prowadzone przez Stowarzyszenie „Pomocna Dłoń” z Hipolitowa.

10. PRZESTĘPCZOŚĆ

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Kołbiel czuwa Komenda Powiatowa Policji w Otwocku (ul. K. Pułaskiego 7a, 05-400 Otwock), a bezpośrednio czynności policyjne wykonują funkcjonariusze Posterunku Policji w Kołbieli (ul. Szkolna 4a, 05-340 Kołbiel).

Według danych Posterunku Policji w Kołbieli, w 2017 roku na terenie gminy Kołbiel odnotowano 59 przestępstw i zatrzymano 35 podejrzanych o ich popełnienie. Wśród zatrzymanych nie było osób nieletnich.

Dane szczegółowe na temat przestępstw popełnionych w gminie w 2017 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Przestępczość w gminie w 2017 roku

kategoria przestępstwa	liczba przestępstw	liczba podejrzanych	wiek sprawców
prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości	24	24	22-60 lat
znęcanie się nad rodziną	3	2	21, 35 lat
kradzież z włamaniem	9	2	26, 36 lat
przywłaszczenie cudzej rzeczy	4	1	32 lata
uszkodzenie cudzej rzeczy	2	–	–
fałszowanie dokumentów	4	1	26 lat
złamanie sądowego zakazu	3	3	36, 38, 53 lata

uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego	3	1	42 lata
nieumyślne spowodowanie śmierci	3	–	–
oszustwo	1	1	43 lata
groźby karalne	3	–	–

Źródło danych: Posterunek Policji w Kołbieli.

Z konsultacji społecznych przeprowadzonych przez funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w Otwocku w 2016 roku wynika, że najistotniejszym problemem mającym wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy Kołbiel są kradzieże na stacji paliw oraz zachowanie młodzieży w godzinach wieczornych. Niepokój budzi także niekontrolowane wypalanie traw w okresie wiosennym. Mieszkańcy wnioskowali m.in. o zwiększenie liczby patroli policyjnych w gminie w weekendowe popołudnia i uzupełnienie stanu etatowego w Posterunku Policji w Kołbieli.

11. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Zadania pomocy społecznej w gminie Kołbiel wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołbieli. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawa o Karcie Dużej Rodziny oraz ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W 2017 roku kadre Ośrodka stanowiło 10 osób, w tym kierownik, 3 pracowników socjalnych oraz 6 innych pracowników, wśród nich główna księgowa, 3 referentów i asystent rodziny.

W analizowanym roku Ośrodek nie spełniał wynikającego z art. 110 ust. 11-12 ustawy o pomocy społecznej obowiązku zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, bowiem na 1 pracownika socjalnego przypadało 2.726 mieszkańców gminy, natomiast spełnia obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku 1 pracownik socjalny na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnych, bowiem na 1 pracownika socjalnego przypadało 37 rodzin i osób samotnie gospodarujących, jednak nie mniej niż 3 pracowników socjalnych zatrudnionych w Ośrodku.

Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w GOPS-ie i kwalifikacji pracujących w nim osób przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Kadra GOPS-u i jej kwalifikacje w 2017 roku

	liczba osób
kadra kierownicza	1
wykształcenie wyższe	0
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	1
pracownicy socjalni	3
wykształcenie wyższe	2
wykształcenie średnie	1
specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	2
specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	0
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	0
pozostali pracownicy	6
wykształcenie wyższe	5
wykształcenie średnie	1
wykształcenie inne	0
wolontariusze	0
pracownicy zatrudnieni w ramach zatrudnienia subsydiowanego	0
staże	1

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołbieli.

W latach 2016-2017 wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie były znacznie wyższe niż w 2015 roku (2.709.784 zł w 2015 r., 7.564.908 zł w 2016 r., 9.036.596 zł w 2017 r.). Przyczyniło się do tego głównie świadczenie wychowawcze, na które w 2016 roku wydatkowano 4.361.835 zł, a rok później 5.840.856 zł.

W analizowanym okresie systematycznie zwiększały się środki finansowe przeznaczone m.in. na pokrycie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej, składki na ubezpieczenia zdrowotne, świadczenia rodzinne, wspieranie rodziny oraz utrzymanie dzieci z gminy w pieczy zastępczej. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2015-2017

rozdziały	wysokość wydatków (w zł)		
	w 2015 r.	w 2016 r.	w 2017 r.
ochrona zdrowia			
przeciwdziałanie narkomanii	1.930	2.690	2.780
przeciwdziałanie alkoholizmowi	108.255	135.339	113.423
pomoc społeczna			
domy pomocy społecznej	115.816	147.854	164.442
przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	0	0	0
składki na ubezpieczenia zdrowotne	26.538	30.532	36.132
zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	101.313	107.093	120.770
zasiłki stałe	107.833	127.482	94.558
Ośrodek Pomocy Społecznej	433.024	457.021	471.251
usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	11.184	10.992	9.997
pomoc w zakresie dożywiania	52.932	17.711	32.514
pozostała działalność	97.394	137.290	24.867
rodzina			
świadczenie wychowawcze	X	4.361.835	5.840.856
świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	1.585.227	1.960.199	2.050.210
wspieranie rodziny	32.008	39.726	44.543
rodziny zastępcze	7.580	14.780	19.233
edukacyjna opieka wychowawcza			
pomoc materialna dla uczniów	27.750	14.364	11.020
ogółem	2.709.784	7.564.908	9.036.596
w tym w budżecie GOPS-u	2.570.849	7.412.515	8.896.165

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołbieli.

W latach 2015-2017 liczba osób, którym udzielono w gminie pomocy i wsparcia, zmniejszała się z roku na rok (ze 195 w 2015 r. do 145 w 2017 r.). W latach 2016-2017, w stosunku do roku 2015, niższa była również liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie (297 w 2015 r., po 189 w latach 2015-2016), a systematycznie spadała liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie pieniężne (z 244 w 2015 r. do 170 w 2017 r.) i niepieniężnych (z 203 w 2015 r. do 106 w 2017 r.).

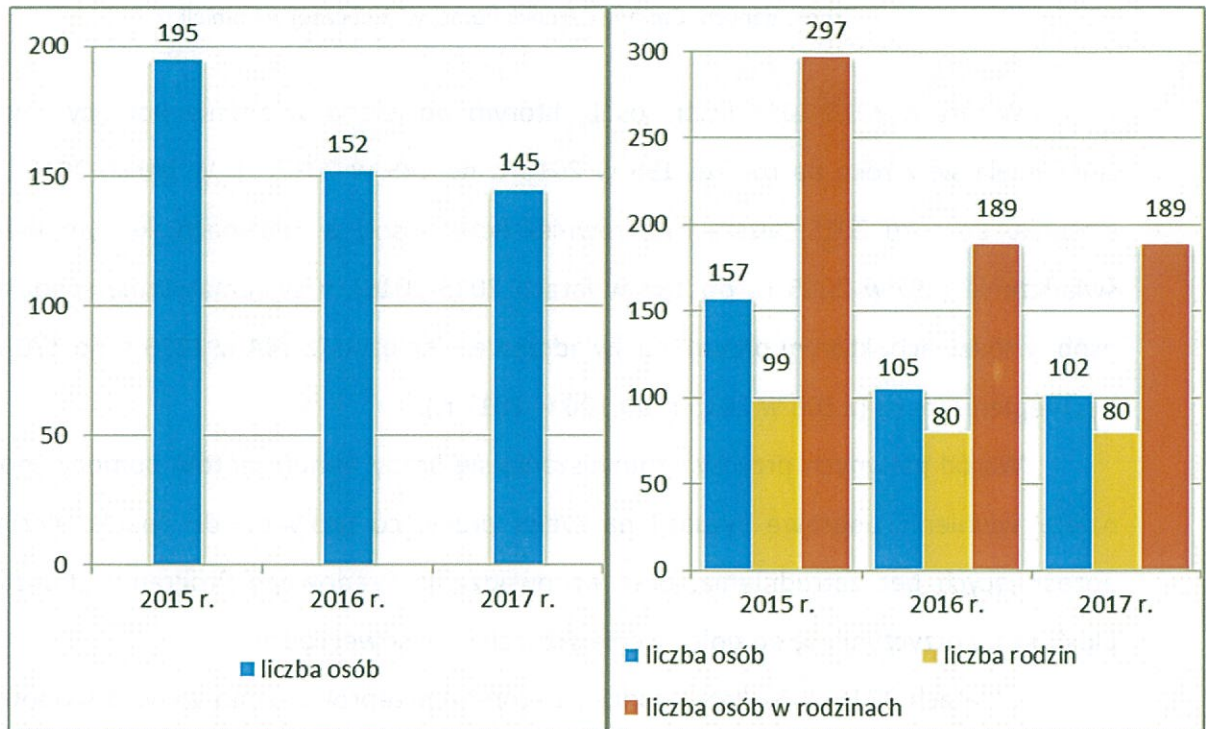
Wśród głównych przyczyn zmniejszania się liczby beneficjentów pomocy społecznej należy wymienić poprawę sytuacji na rynku pracy, co prowadzi do spadku liczby osób pozostających bez zatrudnienia, oraz wprowadzenie Rządowego Programu „Rodzina 500 plus”, który przyczynił się do polepszenia sytuacji finansowej rodzin.

W latach 2016-2017 liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy była mniejsza niż w 2015 roku (99 w 2015 r., po 80 w latach 2016-2017) oraz liczba osób przebywających w tych rodzinach (297 w 2015 r., po 189 w latach 2016-2017).

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie.

Wykres 26. Osoby w gminie, którym w latach 2015-2017 udzielono pomocy i wsparcia

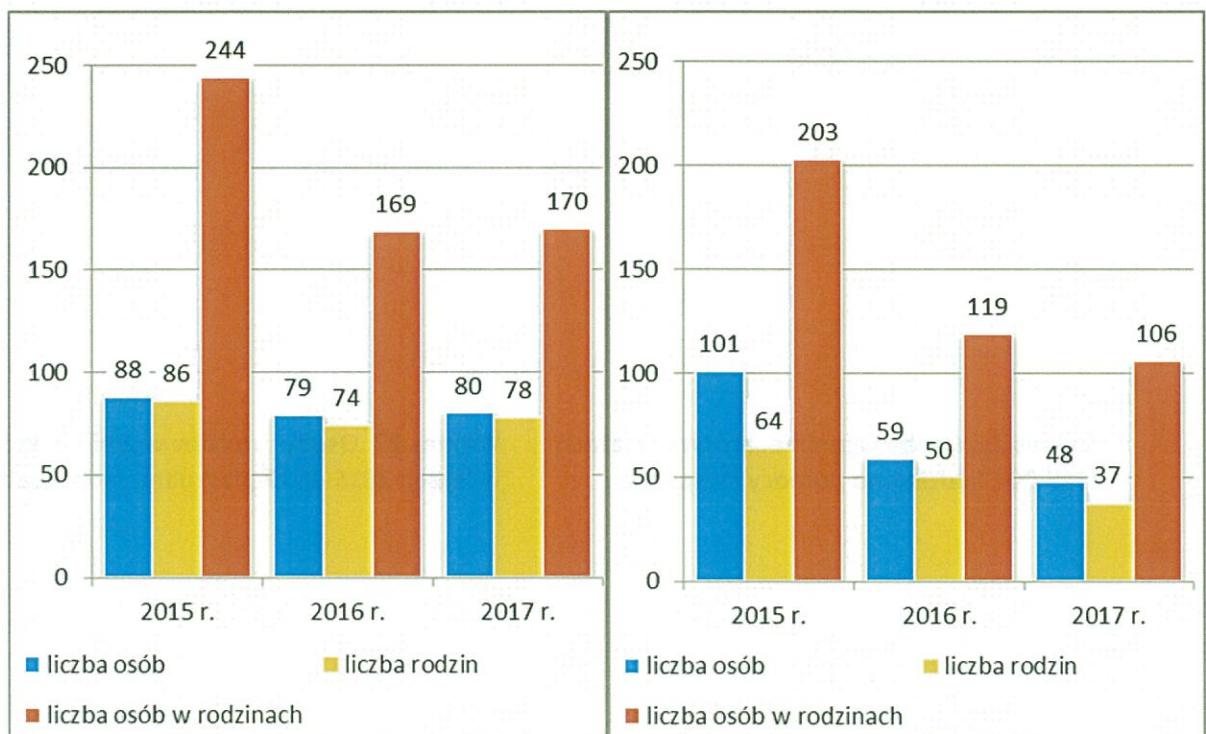
Wykres 27. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźbieli.

Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie pieniężne

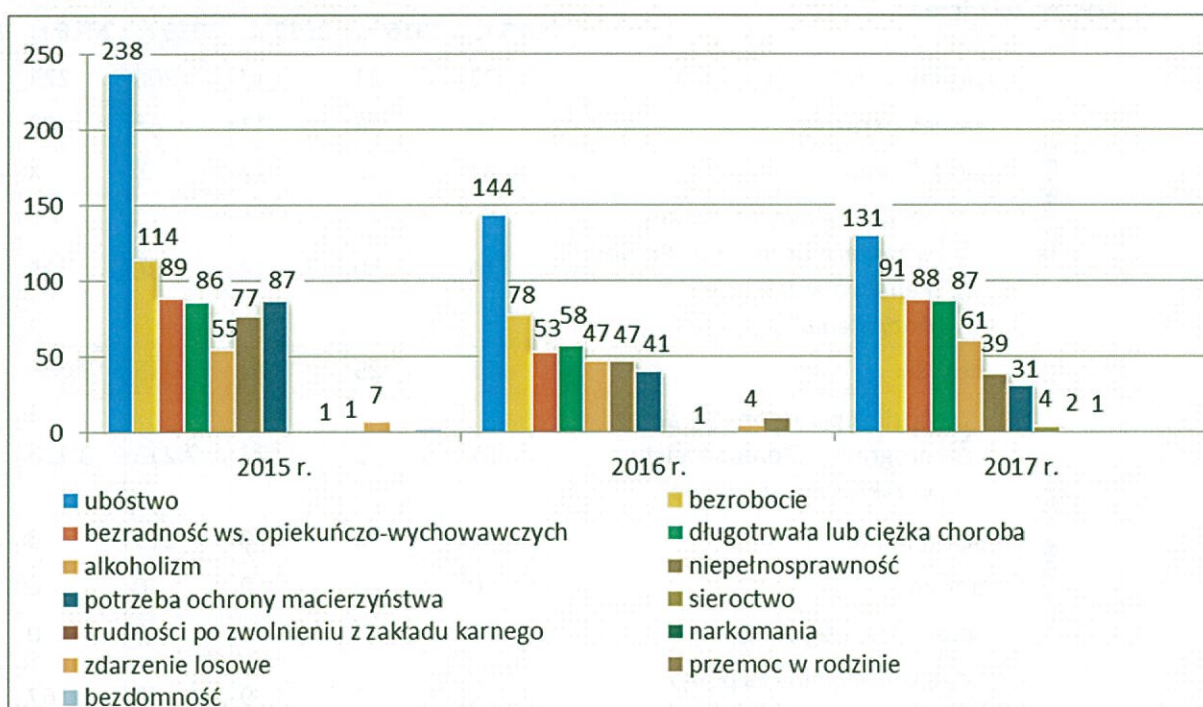
Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie niepieniężne

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźbieli.

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia GOPS-u w latach 2015-2017 najliczniejsze grupy stanowiły rodziny dotknięte ogólnie rozumianym ubóstwem i bezrobociem. Znaczna część beneficjentów świadczeń pomocy społecznej zmagająca się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, doświadczała długotrwałej lub ciężkiej choroby i niepełnosprawności, wymagała ochrony macierzyństwa. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 30. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2017 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołbieli.

W latach 2015-2017 systematycznie zmniejszała się liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa (z 238 w 2015 r. do 131 w 2017 r.), niepełnosprawności (z 77 w 2015 r. do 39 w 2017 r.) oraz wymagających ochrony macierzyństwa lub wielodzietności (z 87 w 2015 r. do 31 w 2017 r.). Jednocześnie wahanom ulegała liczba odbiorców wsparcia udzielanego z powodu bezrobocia (114 w 2015 r., 78 w 2016 r., 91 w 2017 r.), bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego (89 w 2015 r., 53 w 2016 r., 88 w 2017 r.), długotrwałej lub ciężkiej

choroby (86 w 2015 r., 58 w 2016 r., 87 w 2017 r.) oraz alkoholizmu (55 w 2015 r., 47 w 2016 r., 61 w 2017 r.).

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez GOPS mają głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2015-2017 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2015-2017

formy świadczeń		liczba osób			liczba świadczeń		
		2015 r.	2016 r.	2017 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
pieniężne	zasiłek stały	22	21	17	208	225	169
	zasiłek okresowy	14	16	13	68	82	83
	zasiłek celowy	81	72	72	X	X	X
	w tym: zasiłek celowy przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	19	9	18	86	35	73
niepieniężne	posiłek	67	25	22	7.215	3.135	2.562
	w tym: posiłek przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	67	25	22	7.215	3.135	2.562
	schronienie	1	0	0	113	0	0
	ubranie	0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu	0	0	0	0	0	0
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	4	7	9	48	67	74
usługi	usługi opiekuńcze	1	0	0	30	0	0
	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	1	1	1	480	480	440
	poradnictwo specjalistyczne	0*	0*	0*	X	X	X
	praca socjalna	126*	126*	112*	X	X	X
	interwencja kryzysowa	0*	0*	0*	X	X	X
	kontrakt socjalny	0	0	0	X	X	X
	projekt socjalny	X	X	0	X	X	X
inne programy	indywidualny program wychodzenia z bezdomności	0	0	0	X	X	X

	indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)	0	0	0	X	X	X
wspieranie rodziny i piecza zastępcza	wspieranie rodziny przez asystenta rodziny (liczba asystentów rodziny)	8* (1)	9* (1)	8* (1)	X	X	X
	liczba dzieci z gminy w pieczy zastępczej (odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej; w zł)	5 (7.580)	6 (14.780)	8 (19.233)	X	X	X

*liczba rodzin

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołbieli.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2015-2017 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, opłat za gaz, energię, wodę i czynsz, a także kosztów pogrzebu. W latach 2016-2017 liczba osób nim objętych była mniejsza niż w 2015 roku (81 w 2015 r., po 72 w latach 2016-2017).

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił z kolei posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”). Celem tego Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W latach 2016-2017 liczba osób objętych posiłkiem była dużo niższa niż w 2015 roku (67 w 2015 r., 25 w 2016 r., 22 w 2017 r.).

Ważną formą wsparcia niepieniężnego było również pokrywanie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej. W latach 2015-2017 liczba osób korzystających z tej formy pomocy stale zwiększała się (z 4 w 2015 r. do 9 w 2017 r.).

Wśród usług najistotniejszą rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych i tworzenie warunków

sprzyjających temu celowi. W 2017 roku liczba rodzin, które objęto pracą socjalną, była mniejsza niż w latach 2015-2016 (po 126 w latach 2015-2016, 112 w 2017 r.).

W analizowanym okresie Ośrodek realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej, zatrudniając asystenta rodziny. W latach 2015-2017 pod jego opieką pozostawało odpowiednio 8, 9 i 8 rodzin. Środki na pokrycie kosztów związanych z zatrudnieniem asystenta rodziny zostały pozyskane w ramach Programu „Asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej”. Gmina ponosiła również odpłatność za pobyt dzieci z gminy w pieczy zastępczej – w 2015 roku 7.580 zł za 5 dzieci, w 2016 roku 14.780 zł za 6 dzieci, a w 2017 roku 19.233 zł za 8 dzieci.

W latach 2015-2017 GOPS realizował również zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, będąc odpowiedzialnym za obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a także delegując do niego swoich pracowników. Spotkania Zespołu odbywały się raz w kwartale, natomiast grup roboczych w zależności od potrzeb.

W gminie realizowany jest także rządowy program pomocy dla rodzin wielodzietnych. Koordynacją jego realizacji zajmuje się GOPS, który wydaje uprawnionym Karty Dużej Rodziny. Od dnia obowiązywania ustawy do końca 2017 roku wydano ogółem 834 karty dla 163 rodzin (316 osób dorosłych i 456 dzieci). W 2016 roku wpłynęły 22 nowe wnioski, a w 2017 roku 29 wniosków o wydanie Karty. Ponadto w 2015 roku Uchwałą Rady Gminy Kołbiel został przyjęty „Program wspierania rodzin wielodzietnych zamieszkałych na terenie gminy Kołbiel” z późn. zm., skierowany do rodzin wielodzietnych zamieszkałych na terenie gminy, posiadających ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny. W ramach Programu rodziny wielodzietne uprawnione są do: korzystania z 50% zniżki na baseny, z którymi gmina zawarła stosowne umowy, korzystania z obiadów w placówkach oświatowych i opiekuńczych za odpłatnością 50% kosztów wyżywienia w wymiarze miesięcznym oraz korzystania z innych usług oferowanych przez partnerów programu.

W latach 2016-2017 Ośrodek realizował również zadanie wynikające z ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, przyznając świadczenia wychowawcze – wypłacono 8.620 świadczeń dla 686 rodzin w 2016 roku oraz 11.592 świadczenia dla 760 rodzin w 2017 roku na łączną kwotę odpowiednio 4.299.403 zł i 5.783.432 zł.

W analizowanym okresie GOPS organizował również prace społecznie użyteczne dla osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku i korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej. W latach 2015-2017 Ośrodek zorganizował prace społeczno-użyteczne dla odpowiednio 16, 12 i 15 osób.

W ramach realizowanych zadań GOPS przyznawał również świadczenia rodzinne. W latach 2016-2017 ogólna liczba udzielonych świadczeń była wyższa niż w 2015 roku (8.548 w 2015 r., 9.797 w 2016 r., 9.516 w 2017 r.), podobnie jak liczba wypłaconych zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków (6.877 w 2015 r., 7.977 w 2016 r., 7.637 w 2017 r.). Z kolei na zbliżonym poziomie pozostawała liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych (1.274 w 2015 r., 1.253 w 2016 r., 1.281 w 2017 r.) i świadczeń pielęgnacyjnych (305 w 2015 r., 294 w 2016 r., 312 w 2017 r.).

Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2015-2017

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	6.877	7.977	7.637
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	1.274	1.253	1.281
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	305	294	312
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego			
liczba świadczeń	0	X	X
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	16	36	25
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	76	96	73
świadczenie rodzicielskie			
liczba świadczeń	X	141	188
ogółem			
liczba świadczeń	8.548	9.797	9.516
zasiłek dla opiekuna			
liczba świadczeń	48	42	36
jednorazowe świadczenie w wysokości 4.000 zł			

liczba świadczeń	X	X	1
------------------	---	---	---

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołbieli.

W analizowanym okresie Ośrodek przyznawał również zasiłek dla opiekunów osób niepełnosprawnych. Przysługuje on osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2012 r., poz. 1548) decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. W latach 2015-2017 GOPS wypłacił odpowiednio 48, 42 i 36 zasiłków dla opiekuna na łączną kwotę odpowiednio 24.960, 21.840 i 18.720 zł.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy GOPS opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz zdrowotne. W latach 2015-2017 liczba tych składek zwiększała się z roku na rok (315 w 2015 r., 353 w 2016 r., 448 w 2017 r.), podobnie jak ich wartość (68.322 zł w 2015 r., 77.107 zł w 2016 r., 101.315 zł w 2017 r.).

W 2017 roku Ośrodek przyznał 1 jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Świadczenie to przyznawane jest w oparciu o art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, wynosi 4.000 zł i jest finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa.

Kolejną formę pomocy udzielanej przez Ośrodek stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2015-2017 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, zwiększała się z roku na rok (z 11 w 2015 r. do 15 w 2017 r.), podobnie jak liczba wypłaconych świadczeń (z 218 w 2015 r. do 242 w 2017 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2015-2017

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	11	14	15
liczba wypłaconych świadczeń	218	231	242
łączna kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	89.450	107.793	114.000

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołbieli.

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W gminie Kołbiel, poza Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, działają Psychologiczny Punkt Konsultacyjny i Punkt nieodpłatnej pomocy prawnej w Kołbieli oraz Dom Pomocy Społecznej w Rudzienku. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Instytucje wsparcia w gminie

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Psychologiczny Punkt Konsultacyjny w Kołbieli, ul. Szkolna 1, 05-340 Kołbiel.	Zakres oferowanych usług: pomoc psychologiczna osobom w kryzysie, poradnictwo w zakresie kompetencji wychowawczych dla rodziców i opiekunów oraz wsparcie psychologiczne dla osób dotkniętych przemocą, uzależnionych i ich rodzin. Kategoria klienta: osoby w kryzysie i ich rodziny, w tym dotknięte przemocą i uzależnieniami.
Punkt nieodpłatnej pomocy prawnej w Kołbieli, ul. Szkolna 1, 05-340 Kołbiel.	Zakres oferowanych usług: udzielanie informacji w zakresie m.in. prawa pracy, prawa cywilnego, spraw karnych, administracyjnych i rodzinnych oraz ubezpieczenia społecznego. Kategoria klienta: osoby chcące skorzystać z pomocy prawnej.
Dom Pomocy Społecznej w Rudzienku, ul. Osiedlowa 28, 05-340 Kołbiel.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby starsze, przewlekle somatycznie chore, osoby z chorobami psychicznymi, osoby z niepełnosprawnością intelektualną, w tym dzieci i młodzież.

Źródło danych: Urząd Gminy w Kołbieli i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołbieli.

Mieszkańcy gminy mają również możliwość korzystania z oferty instytucji udzielających wsparcia poza gminą. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Instytucje udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku,	Zakres oferowanych usług: realizacja zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy

ul. Komunardów 10, 05-402 Otwock.	zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Kategoria klienta: mieszkańcy powiatu.
Centrum Interwencji Kryzysowej „Dom otwartych serc” w Otwocku , ul. Kościuszki 12, 05-400 Otwock.	Zakres oferowanych usług: schronienie, udzielanie pomocy psychologicznej, pedagogicznej i prawnej. Kategoria klienta: osoby i rodziny dotknięte przemocą lub znajdujące się w sytuacji kryzysowej.
Dom Pomocy Społecznej w Otwocku , ul. Konopnickiej 15/17, 05-400 Otwock.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle somatycznie chore.
Dom Pomocy Społecznej „Anielin” w Anielinie , Anielin 1, 05-480 Karczew.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle psychicznie chore.
Dom Pomocy Społecznej „Wrzos” w Otwocku , ul. Zagłoby 8/10, 05-400 Otwock.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby w podeszłym wieku.
Dom Pomocy Społecznej „Nad Świdrem” w Otwocku , ul. Żurawia 1, 05-402 Otwock.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby w podeszłym wieku.
Placówka Opiekuńczo Wychowawcza Domy dla Dzieci w Otwocku , ul. Komunardów 10, 05-402 Otwock.	Zakres oferowanych usług: całodobowa placówka socjalizacyjna; zaspakajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dzieci, praca na rzecz powrotu dziecka do rodziny lub poszukiwanie zastępczego środowiska rodzinnego, podtrzymywanie więzi z rodzicami, troska o zdrowie i rozwój fizyczny, psychiczny i poznawczy dzieci, przygotowanie do samodzielnego życia. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.
Rodzinny Dom Dziecka w Podbieli , Podbiel 20, 05-430 Celestynów.	Zakres oferowanych usług: całodobowa placówka socjalizacyjna; zaspakajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dzieci, praca na rzecz powrotu dziecka do rodziny lub poszukiwanie zastępczego środowiska rodzinnego, podtrzymywanie więzi z rodzicami, troska o zdrowie i rozwój fizyczny, psychiczny i poznawczy dzieci, przygotowanie do samodzielnego życia. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej
Środowiskowy Dom Samopomocy w Otwocku , ul. Pułaskiego 5, 05-400 Otwock.	Zakres oferowanych usług: ośrodek wsparcia, którego celem jest podniesienie jakości życia i zapewnienie oparcia społecznego; trening umiejętności społecznych i interpersonalnych, poradnictwo psychologiczne, terapia ruchowa. Kategoria klienta: osoby przewlekle psychicznie chore.
Środowiskowy Dom Samopomocy w Radiówku , Radiówek 25, 05-462 Wiązowna.	Zakres oferowanych usług: ośrodek wsparcia oferujący trening umiejętności społecznych i interpersonalnych, poradnictwo, terapię.

	Kategoria klienta: osoby z problemami psychicznymi powyżej 18 roku życia.
Warsztaty Terapii Zajęciowej w Otwocku , ul. S. Moniuszki 41, 05-400 Otwock.	Zakres oferowanych usług: zajęcia terapeutyczne, opieka lekarska i pielęgniarska, opieka psychologiczna. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną.
Warsztaty Terapii Zajęciowej w Radiówku , Radiówek 25, 05-462 Wiązowna.	Zakres oferowanych usług: zajęcia terapeutyczne, opieka lekarska i pielęgniarska, opieka psychologiczna. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną.
Ognisko Wychowawcze Świder im. Kazimierza Lisieckiego „Dziadka” w Otwocku , ul. Mickiewicza 43/47, 05-400 Otwock.	Zakres oferowanych usług: placówka wsparcia dziennego o działaniu ponadgminnym, praca opiekuńcza i wychowawcza. Kategoria klienta: dzieci i młodzież wymagający pomocy w nauce i organizacji czasu wolnego.
Schronisko dla bezdomnych mężczyzn w Halinowie , ul. Hipolitowska 121, 05-074 Halinów.	Zakres oferowanych usług: pomoc rzeczowa, finansowa oraz w postaci posiłku. Kategoria klienta: osoby bezdomne.
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Otwocku , ul. Majowa 17, 05-402 Otwock.	Zakres oferowanych usług: udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, logopedycznej, pomocy w wyborze zawodu i kierunku kształcenia oraz udzielanie rodzicom i nauczycielom porad związanych z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży. Kategoria klienta: dzieci, młodzież, pedagodzy, nauczyciele i rodzice.

Źródło danych: Urząd Gminy w Kołbieli i Starostwo Powiatowe w Otwocku.

Mieszkańcy gminy mogą również korzystać z oferty pomocowej organizacji pozarządowych i Kościoła, m.in. w zakresie pomocy żywnościowej, pomocy dla osób bezdomnych oraz dla dzieci z rodzin dotkniętych uzależnieniami. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołbieli współpracuje m.in. z organizacją charytatywną działającą przy Parafii Podwyższenia Świętego Krzyża w Garwolinie zajmującą się wydawaniem żywności dla najbardziej potrzebujących (w 2017 roku z tej formy pomocy skorzystało 81 mieszkańców gminy) oraz z Fundacją „Nasza Bajka” z Marek pomagającą organizować letnie wyjazdy dla dzieci z rodzin korzystających z pomocy społecznej (w 2017 roku na kolonie wyjechało 11 dzieci z gminy).

12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form jego aktywności. Pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej,

organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

W gminie Kołbiel funkcjonuje kilkanaście organizacji pozarządowych. Samorząd gminy posiada program współpracy Gminy Kołbiel z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, w oparciu o który ma możliwość podejmowania z nimi współpracy.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego w gminie.

Tabela 15. Organizacje pozarządowe w gminie

lp.	nazwa i adres organizacji	charakterystyka działania
1.	Fundacja Moniki Gawryluk Dla Kultury i Rozwoju Osobistego, Rudno, ul. Pałacowa, 05-340 Kołbiel	Wspieranie działalności artystycznej twórców profesjonalnych i nieprofesjonalnych, udostępnianie osiągnięć działalności twórczej, organizacja konkursów, projektów i plenerów artystycznych.
2.	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kołbielskiej, ul. Spółdzielcza 6, 05-340 Kołbiel.	Działalność na rzecz rozwoju lokalnego i zachowania dziedzictwa kulturowego, promocja regionu, propagowanie osiągnięć kulturalnych.
3.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Sufczyn i Okolic, Sufczyn 23, 05-340 Kołbiel.	Działalność na rzecz rozwoju lokalnego, promocja wsi, wsparcie mieszkańców.
4.	Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Bielik”, ul. Szkolna 5, 05-340 Kołbiel.	Popularyzacja i rozwijanie różnych form kultury sportowej w środowisku dzieci i młodzieży, kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości.
5.	Gminny Uczniowski Klub Sportowy „Sokół”, ul. Szkolna 1, 05-340 Kołbiel.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej.
6.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kołbieli, ul. Kościuszki 23a, 05-340 Kołbiel.	Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom, uczestnictwo w akcjach

7.	Ochotnicza Straż Pożarna w Chrośnie, Chrosna, 05-340 Kołbiel.	ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń, informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi, rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenie działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej.
8.	Ochotnicza Straż Pożarna w Gadce, Gadka 23, 05-340 Kołbiel.	
9.	Ochotnicza Straż Pożarna w Głupiance, Głupianka, 05-340 Kołbiel.	
10.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kątach, ul. Strażacka, 05-340 Kąty.	
11.	Ochotnicza Straż Pożarna w Lubicach, Lubice 45, 05-340 Kołbiel.	
12.	Ochotnicza Straż Pożarna w Rudnie, Rudno 110, 05-340 Kołbiel.	
13.	Ochotnicza Straż Pożarna w Rudzienku, ul. 3 Maja 30, 05-340 Kołbiel.	
14.	Ochotnicza Straż Pożarna w Sępochowie, Sępochów, 05-340 Kołbiel.	
15.	Ochotnicza Straż Pożarna w Sufczynie, Sufczyn, 05-340 Kołbiel.	
16.	Ochotnicza Straż Pożarna w Teresinie, Teresin, 05-340 Kołbiel.	
17.	Ochotnicza Straż Pożarna we Władzinie, Władzin, 05-340 Kołbiel.	

Źródło danych: Urząd Gminy w Kołbieli.

Na terenie gminy działa także Koło Caritas Diecezji Warszawsko-Praskiej, 4 Koła łowieckie – „Sokół”, „Bażant”, „Drop” i „Zryf”, Klub seniora „Zawsze młodzi”, Koło Dużych Rodzin „Trzy Plus” oraz Koło gospodyń wiejskich.

13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

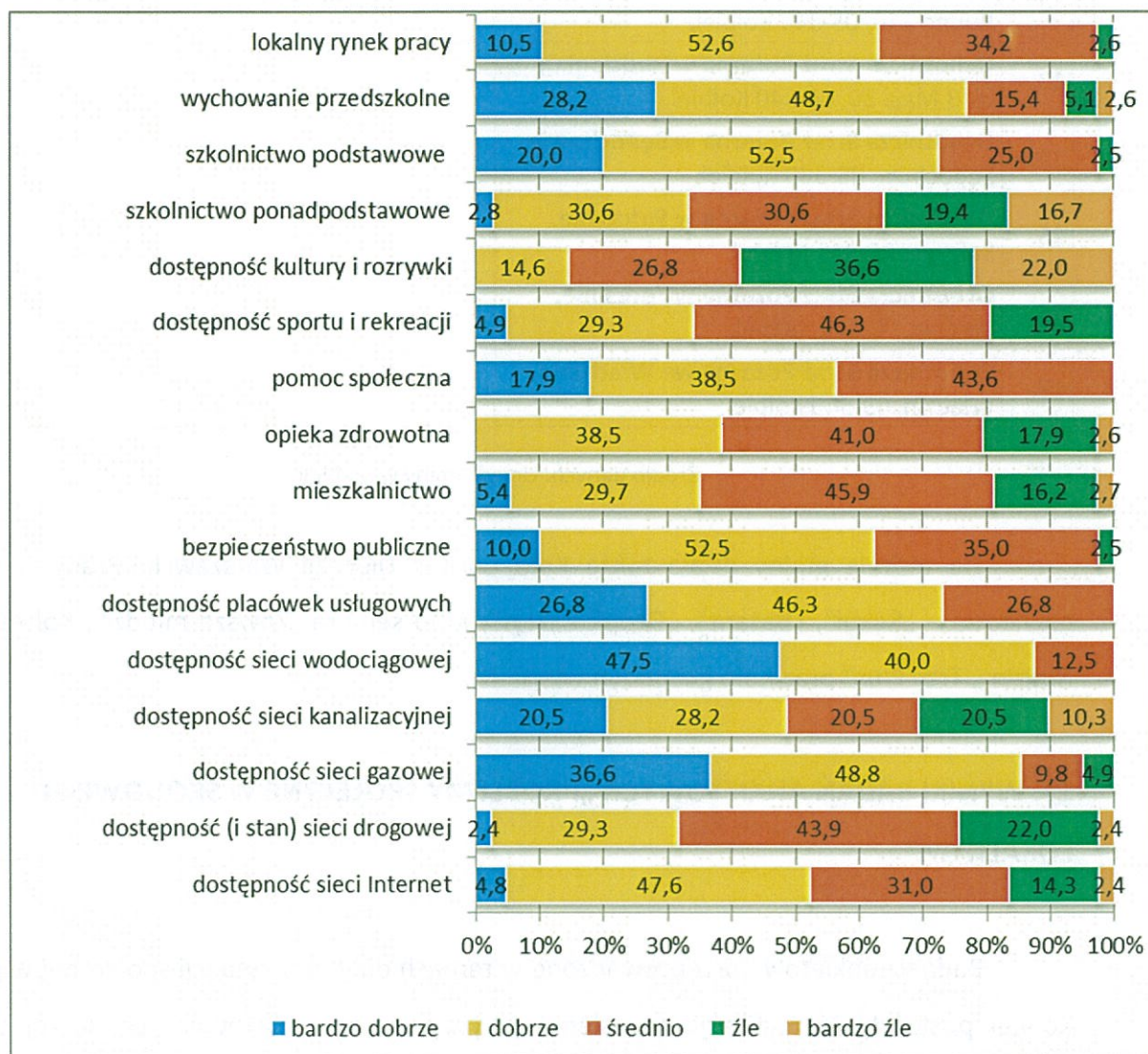
Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Kołbiel posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Wójta Gminy i

jego Zastępcy, Sekretarza Gminy, Skarbnika Gminy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła. W sumie do analizy przedłożono 42 wypełnione anonimowo ankiety.

W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o ocenę warunków życia w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 31. Warunki życia w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

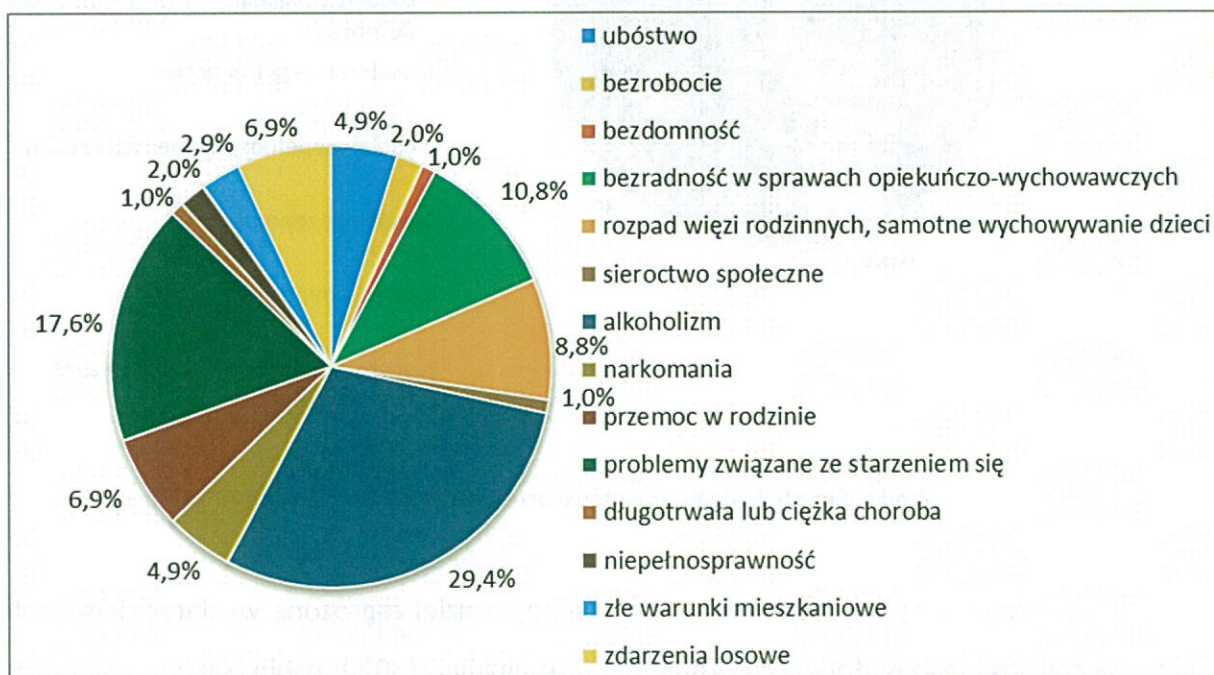
Analizując warunki życia w gminie, przedstawiciele środowiska lokalnego najwyżej ocenili dostęp do sieci wodociągowej (łącznie 87,5% ocen bardzo dobrych i dobrych) i

gazowej (w sumie 85,4% ocen dobrych i bardzo dobrych), wychowania przedszkolnego (łącznie 76,9% ocen dobrych i bardzo dobrych), placówek usługowych (w sumie 73,1% ocen dobrych i bardzo dobrych) i szkolnictwa podstawowego (łącznie 72,5% ocen dobrych i bardzo dobrych).

Najniżej ankietowani ocenili dostępność kultury i rozrywki (w sumie 58,6% ocen złych i bardzo złych), szkolnictwa ponadpodstawowego (łącznie 36,1% ocen złych i bardzo złych) i sieci kanalizacyjnej (w sumie 30,8% ocen złych i bardzo złych).

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 32. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

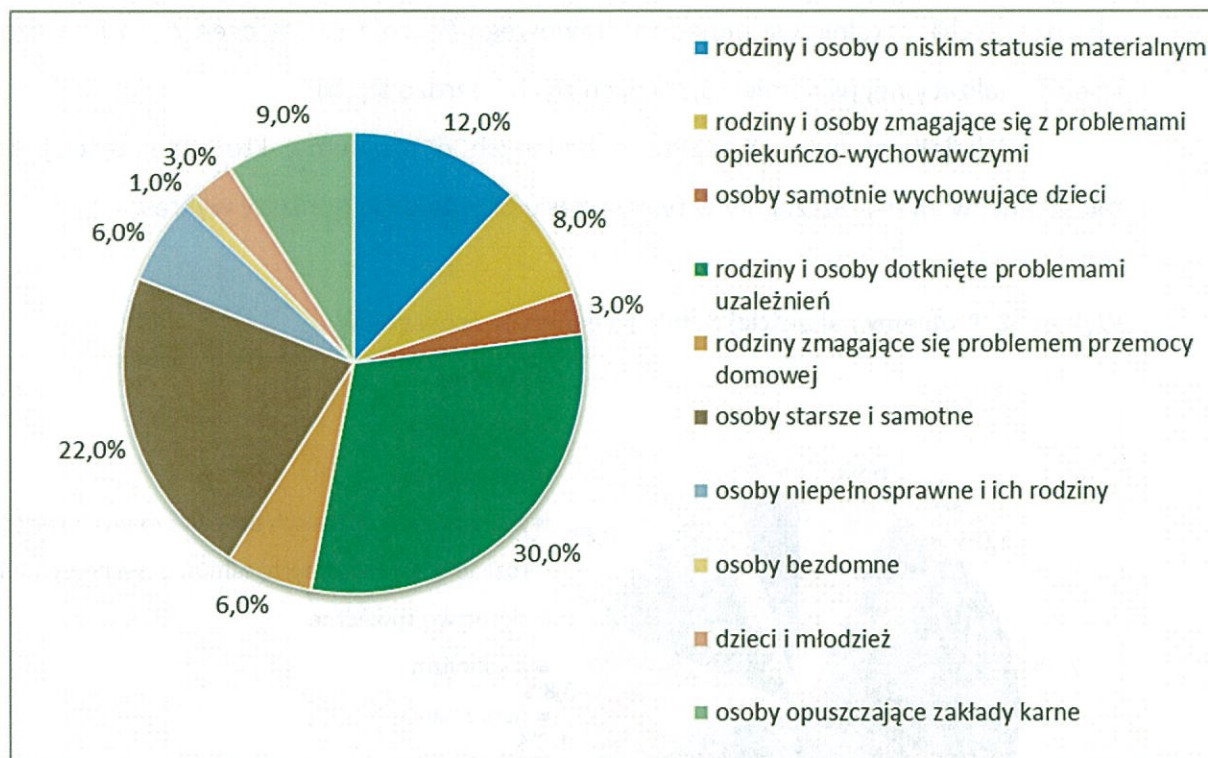

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Za problemy, który najczęściej dotykają mieszkańców gminy, respondenci uznali alkoholizm (29,4%), problemy związane ze starzeniem się (17,6%), a także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaniedbanie dzieci (10,8%) oraz rozpad więzi rodzinnych i samotne wychowywanie dzieci (8,8%).

Odpowiadając na następane pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 33. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

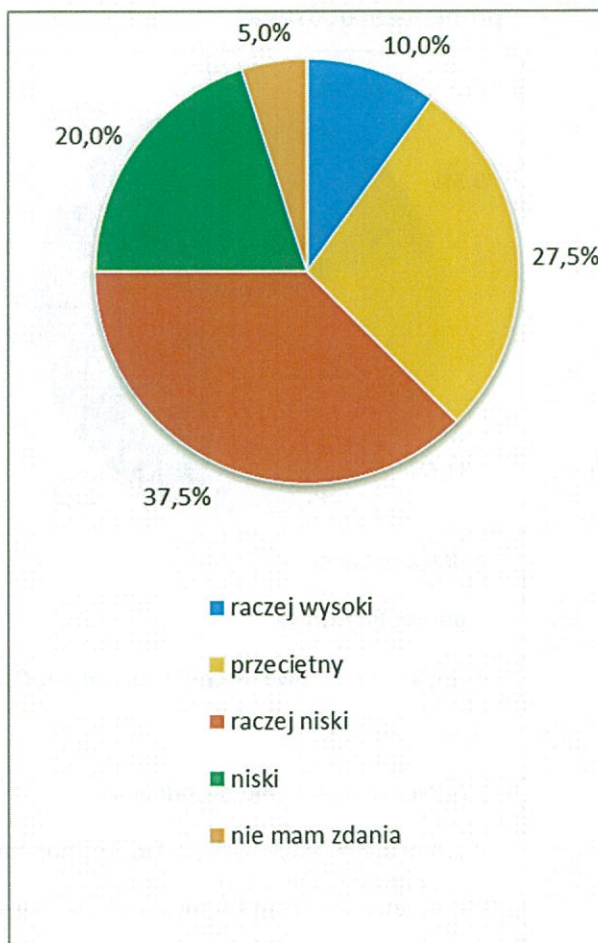

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

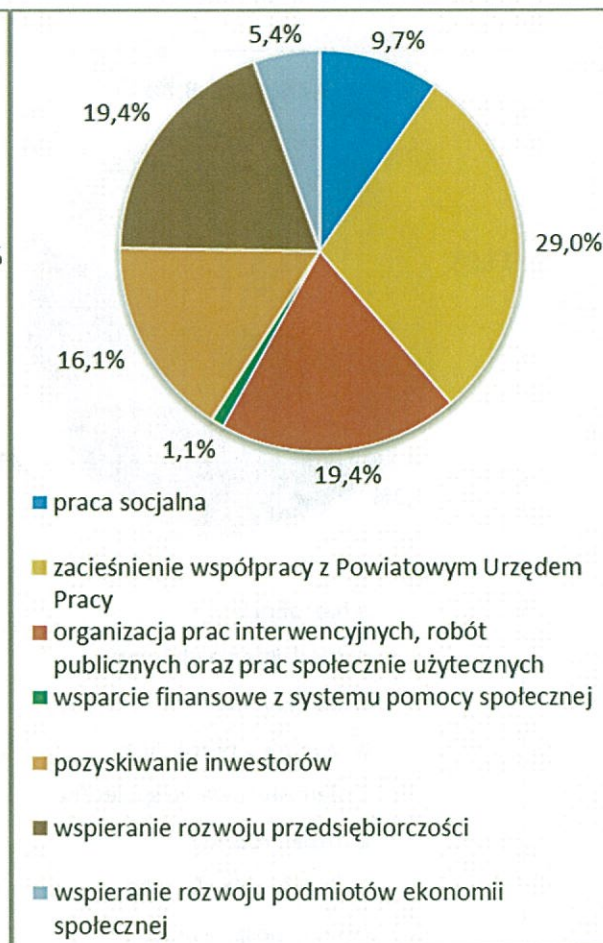
Najwięcej badanych stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień (30%), osoby starsze i samotne (22%) oraz rodziny i osoby o niskim statusie materialnym (12%).

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poziomu bezrobocia w gminie oraz wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób nim dotkniętych. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 34. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?

Wykres 35. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?

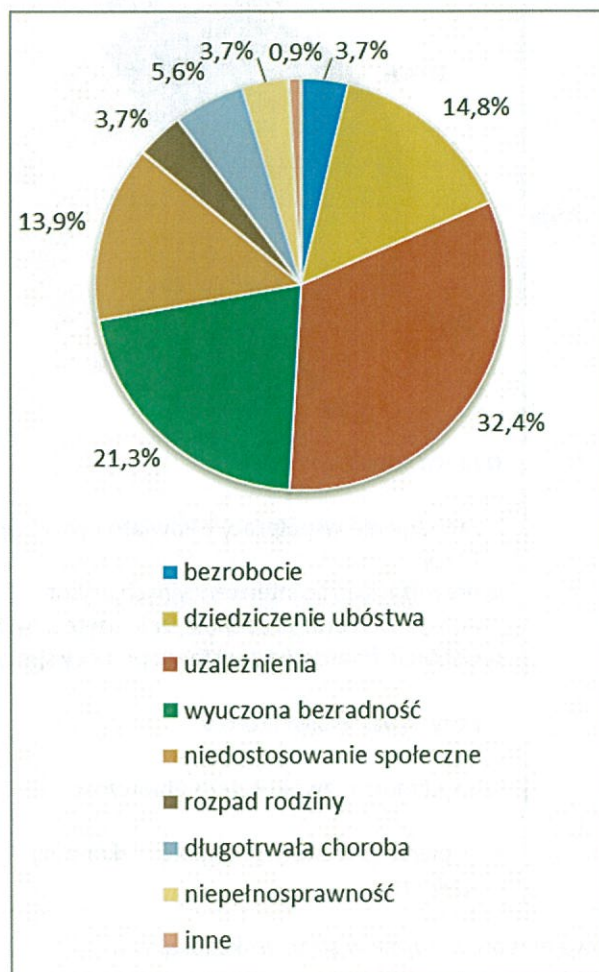
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii większości ankietowanych (łącznie 57,5%) poziom bezrobocia w gminie jest raczej niski lub niski. Jednocześnie 27,5% respondentów uznało go za przeciętny.

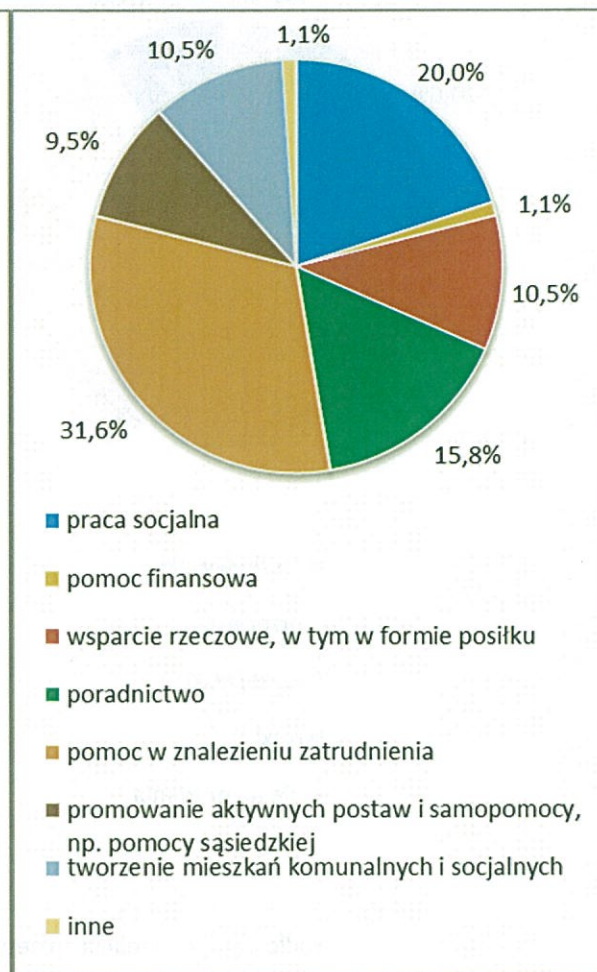
Wśród działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób pozostających bez pracy, respondenci najczęściej wymieniali: zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w celu umożliwienia osobom bezrobotnym (poprzez świadczenie poradnictwa oraz organizowanie stażu, kursów i szkoleń) zdobycia doświadczenia zawodowego oraz podniesienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych (29%), organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (po 19,4%) oraz pozyskiwanie inwestorów (16,1%).

W odpowiedzi na następujące pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy oraz przedstawili propozycje działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób nim dotkniętych. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 36. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?

Wykres 37. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?

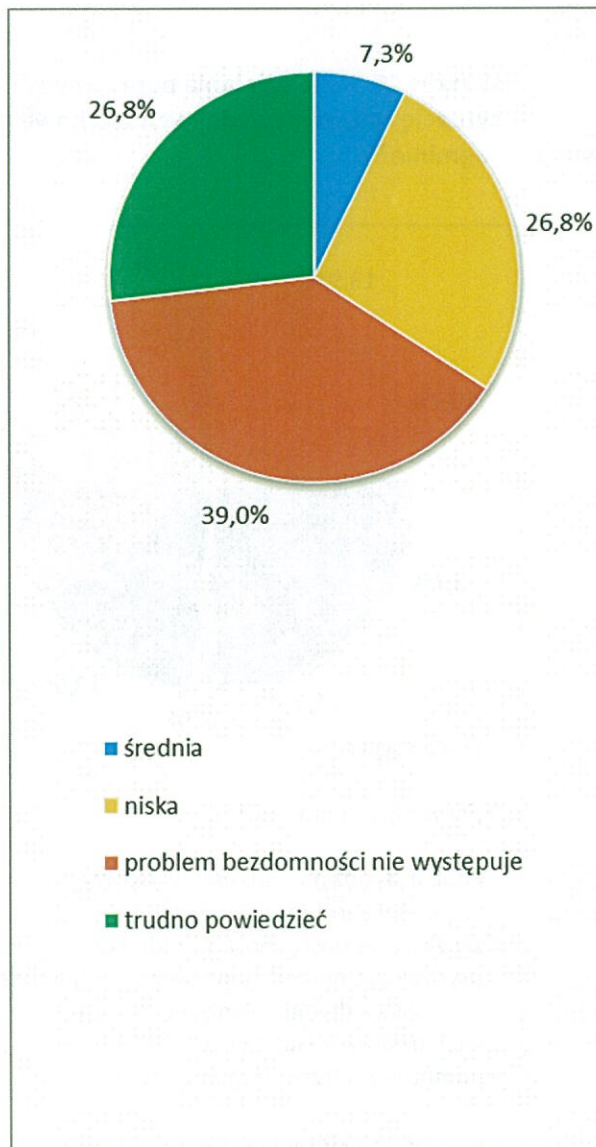
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani najczęściej wskazywali uzależnienia (32,4%) i wyuczoną bezradność (21,3%), a także dziedziczenie ubóstwa (14,8%) i niedostosowanie społeczne (13,9%).

Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać problemowi ubóstwa, należałoby przede wszystkim udzielać pomocy w znalezieniu zatrudnienia (31,6%). Duże znaczenie przywiązywali również do prowadzenia pracy socjalnej (20%) oraz świadczenia poradnictwa (15,8%).

W kolejnych pytaniach została podjęta kwestia bezdomności – poproszono badanych o opinię na temat skali tego problemu w gminie oraz wskazanie działań, które przyniosłyby największą skuteczność w jego zapobieganiu i rozwiązywaniu. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 38. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?

Wykres 39. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?

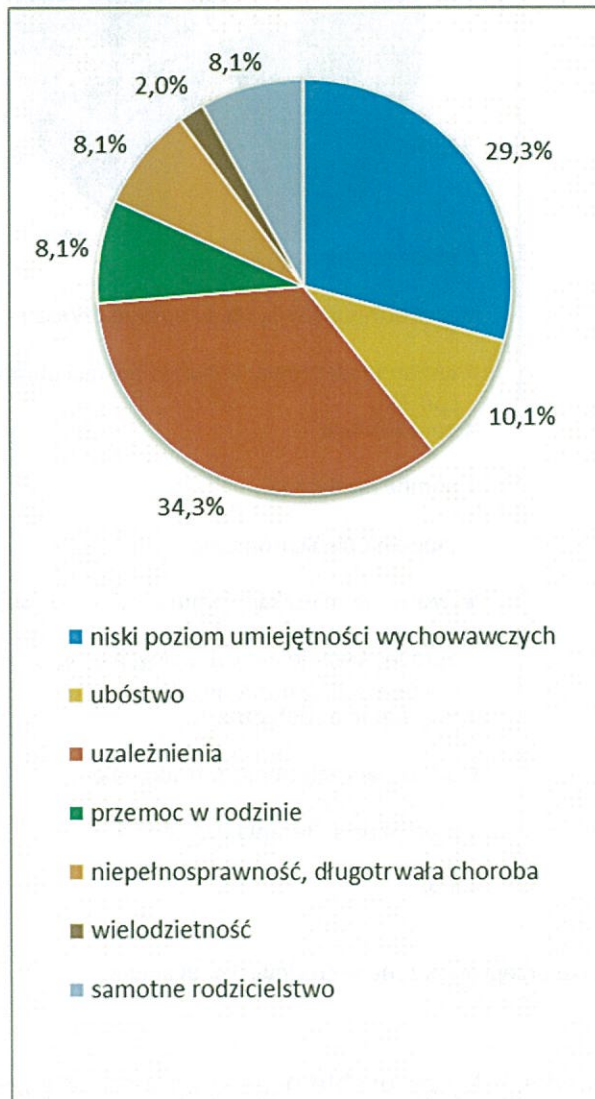
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej respondentów (39%) stwierdziło, że problem bezdomności w gminie nie występuje. Jednocześnie 26,8% badanych przyznało, że jego skala jest niska i tylu samo badanych nie miało zdania w tej sprawie.

W opinii ankietowanych największe efekty w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności może przynieść udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (22%) oraz prowadzenie profilaktyki i terapii uzależnień (20,2%).

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 40. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

Wykres 41. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

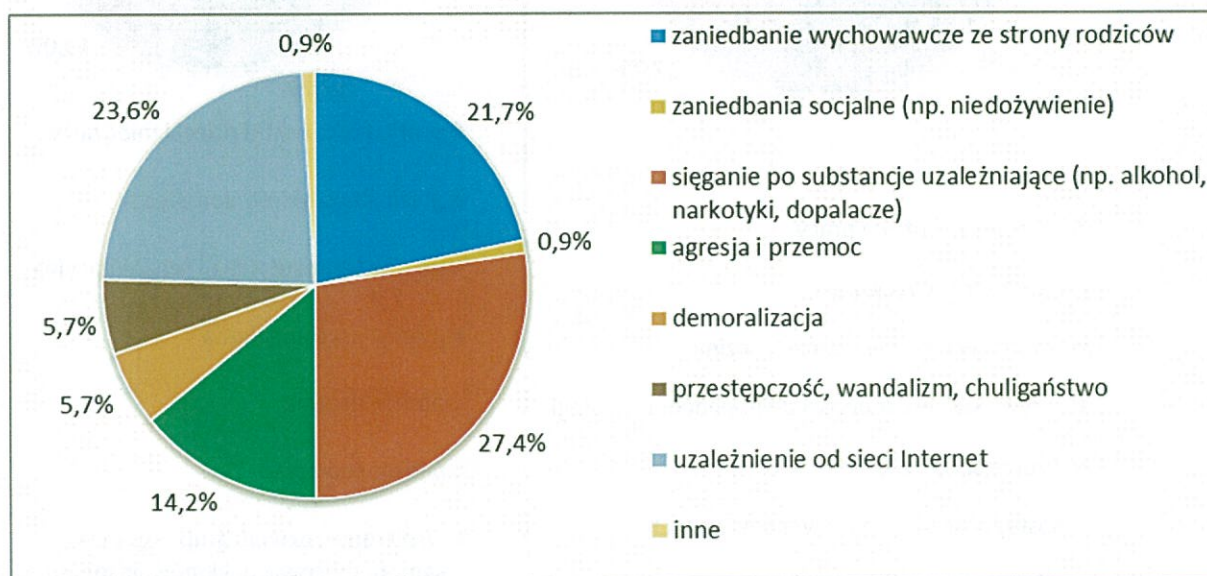
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie są uzależnienia (34,3%) oraz niski poziom umiejętności wychowawczych (29,3%).

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali świadczenie wsparcia przez asystenta rodziny (18,5%), prowadzenie profilaktyki i terapii w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie (15,7%), zwiększenie dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i terapii rodzinnej oraz zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (po 13,9%).

W uzupełnieniu odpowiedzi na poprzednie pytania, ankietowani wskazali negatywne zjawiska, na jakie najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 42. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?

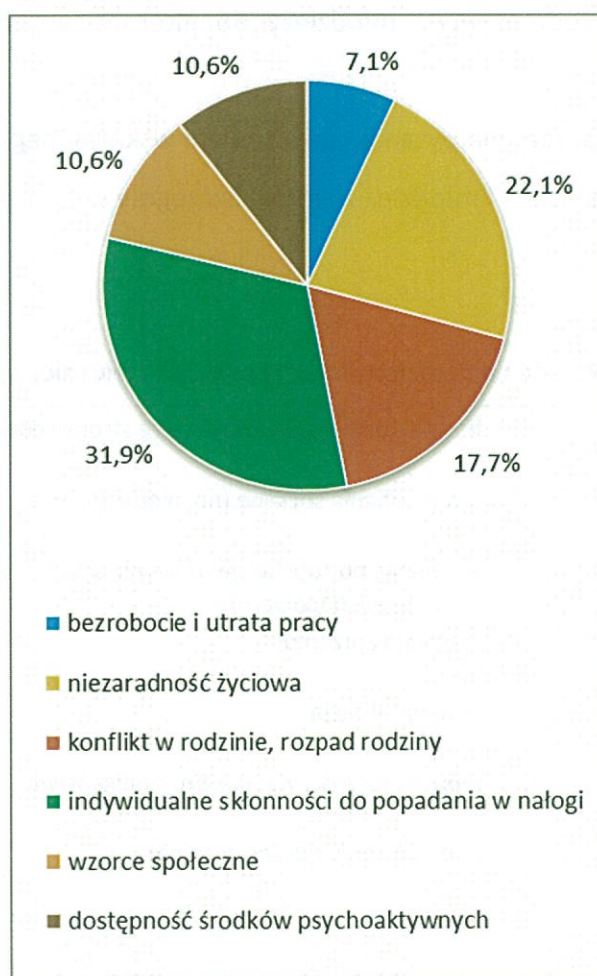

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

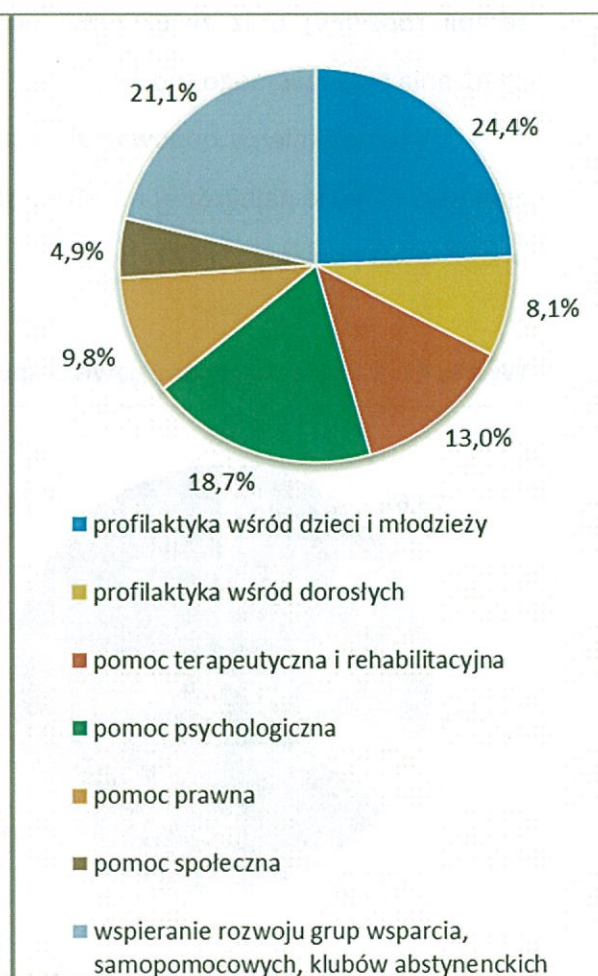
Według ankietowanych, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki i dopalacze (27,4%), uzależnienie od sieci Internet (23,6%) oraz zaniechania wychowawcze ze strony rodziców (21,7%).

W następujących pytaniach poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz wskazanie działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób i rodzin nim dotkniętych. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 43. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy

Wykres 44. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli indywidualne skłonności do popadania w nałogi (31,9%), niezaradność życiową (22,1%) oraz konflikt w rodzinie oraz rozpad rodziny (17,7%).

Zdaniem respondentów, podejmując działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, należy przede wszystkim skupić się na prowadzeniu profilaktyki wśród dzieci i

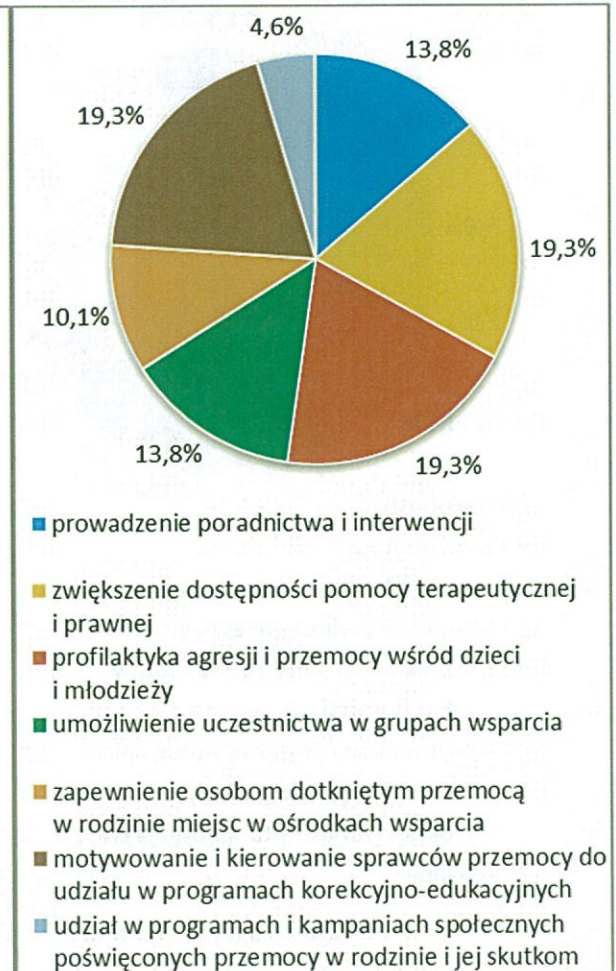
młodzieży (24,4%), wspieraniu rozwoju grup wsparcia, samopomocowych i klubów abstynenckich (21,1%) oraz zapewnieniu dostępu do pomocy psychologicznej (18,7%).

Następnie zapytano badanych o znajomość przypadków występowania problemu, który niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach, tj. przemocy w rodzinie, oraz poproszono o przedstawienie działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 45. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie

Wykres 46. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

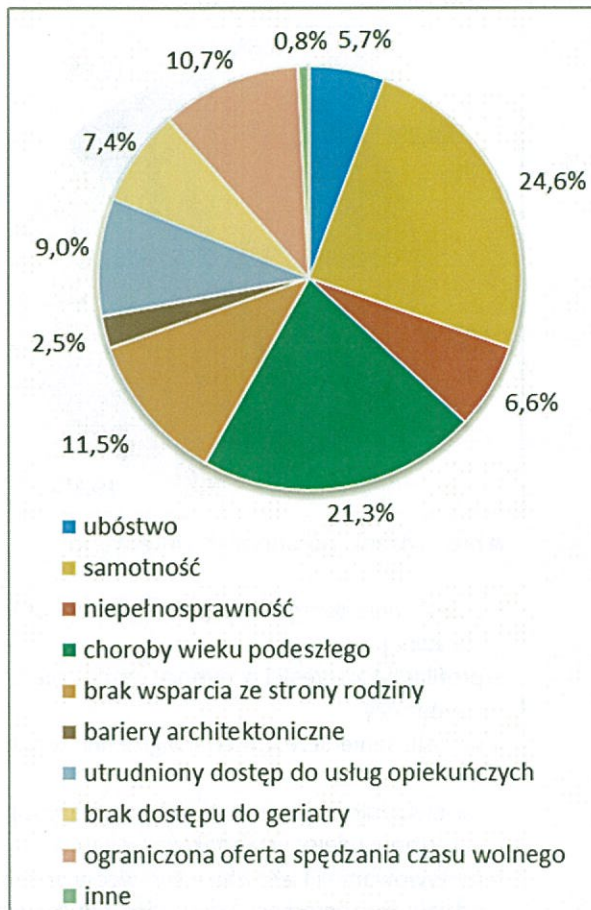
Większość badanych (łącznie 58,5%) stwierdziła, że zna przypadki przemocy w rodzinie w gminie lub o nich słyszała. Odmiennego zdania było w sumie 41,4% ankietowanych.

Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, należy przede wszystkim zwiększyć dostępność pomocy terapeutycznej i prawnej, prowadzić

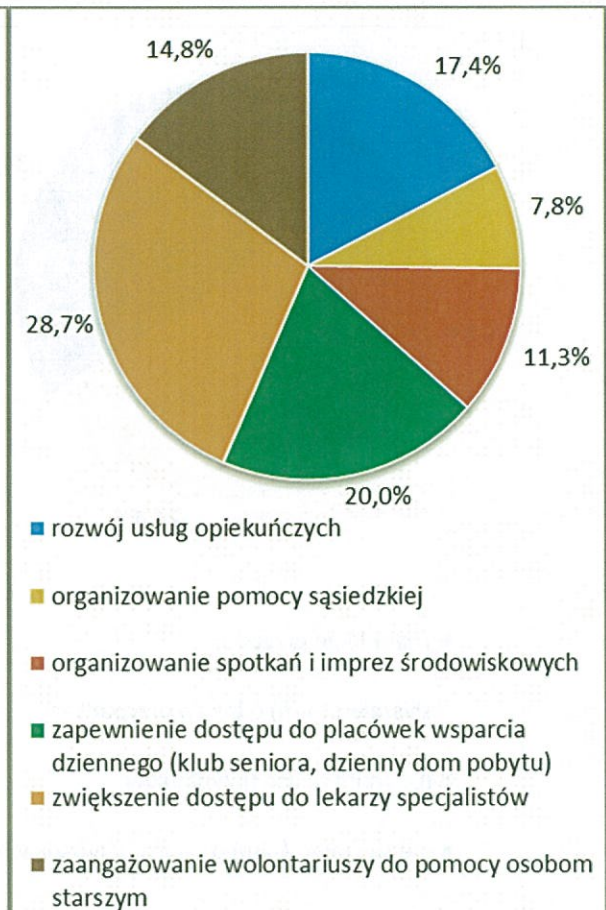
profilaktykę agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży oraz motywować i kierować sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych (po 19,3%).

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie, oraz działań, których wdrożenie przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 47. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy

Wykres 48. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?

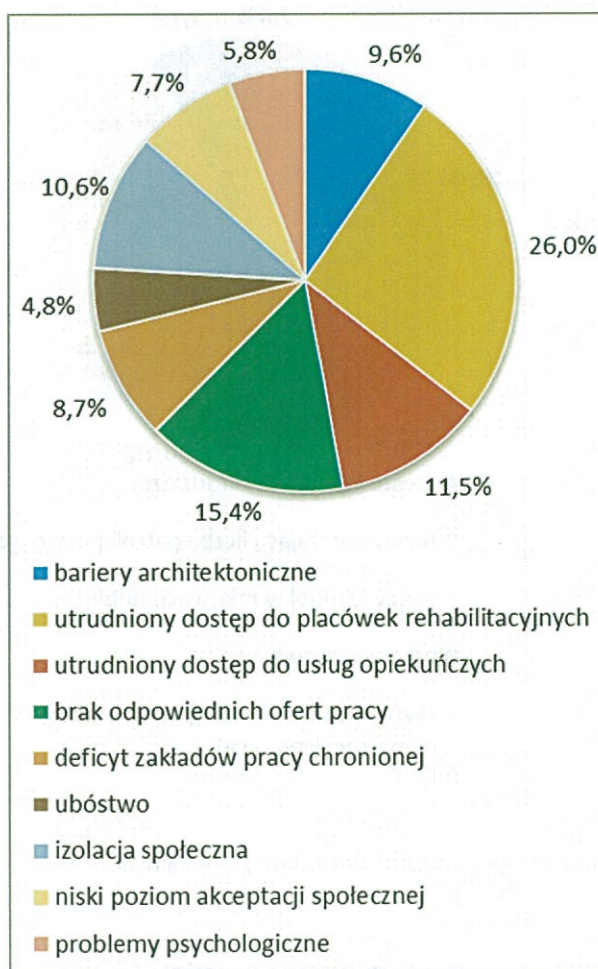
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii osób ankietowanych, problemami, które najczęściej dotykają seniorów w gminie, są samotność (24,6%) oraz choroby wieku podeszłego (21,3%).

Do działań, których realizacja mogłaby się przyczynić do poprawy sytuacji seniorów w gminie, respondenci najczęściej zaliczali: zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (28,7%), zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego (klub seniora, dzienny dom pobytu; 20%) oraz rozwijanie usług opiekuńczych (17,4%).

W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne w gminie, oraz wskazywali działania, których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszy ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 49. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy

Wykres 50. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

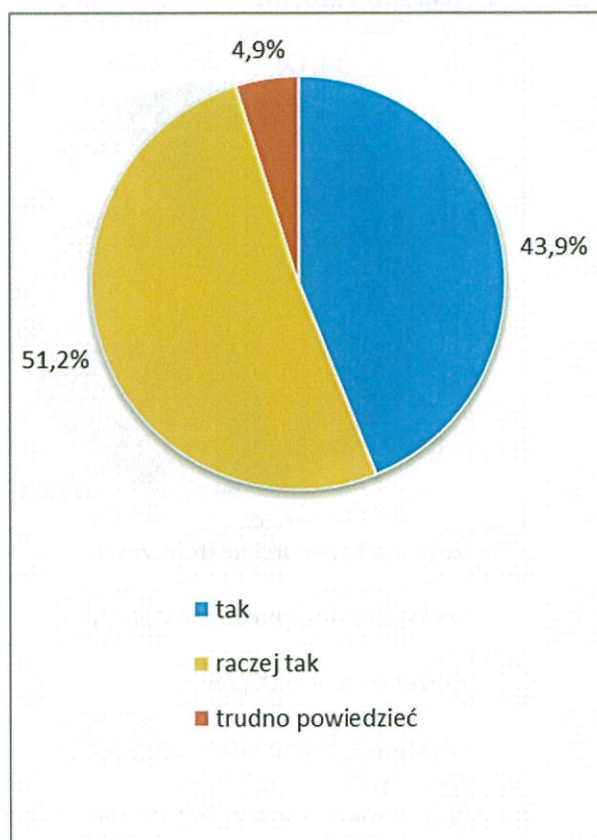
Według badanych problemami, z którymi najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy, są: utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (26%), brak odpowiednich ofert pracy (15,4%) i utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (11,5%).

W opinii ankietowanych, działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym, powinny skupiać się na zwiększeniu dostępu do

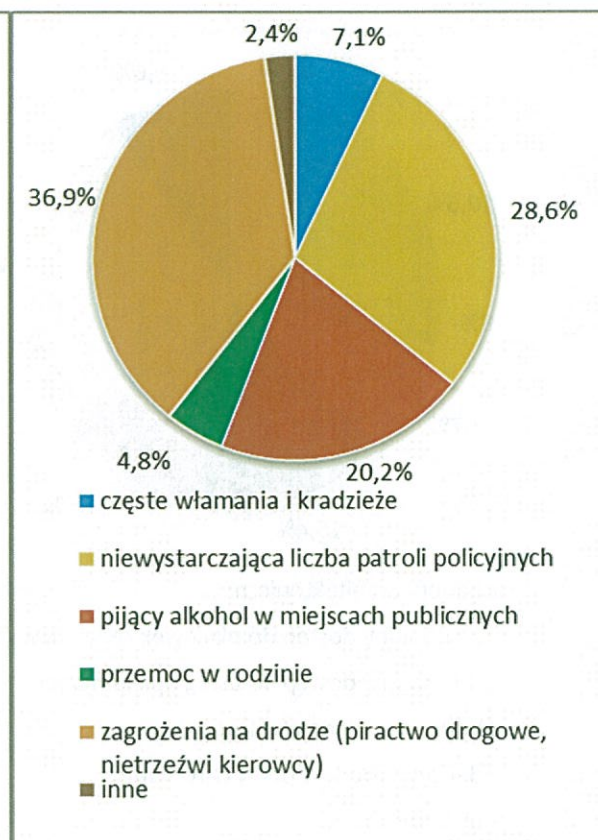
rehabilitacji (24,1%) i pomocy specjalistycznej, w tym psychologicznej i pedagogicznej (18,5%), oraz tworzeniu stanowisk pracy (17,6%).

W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 51. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?

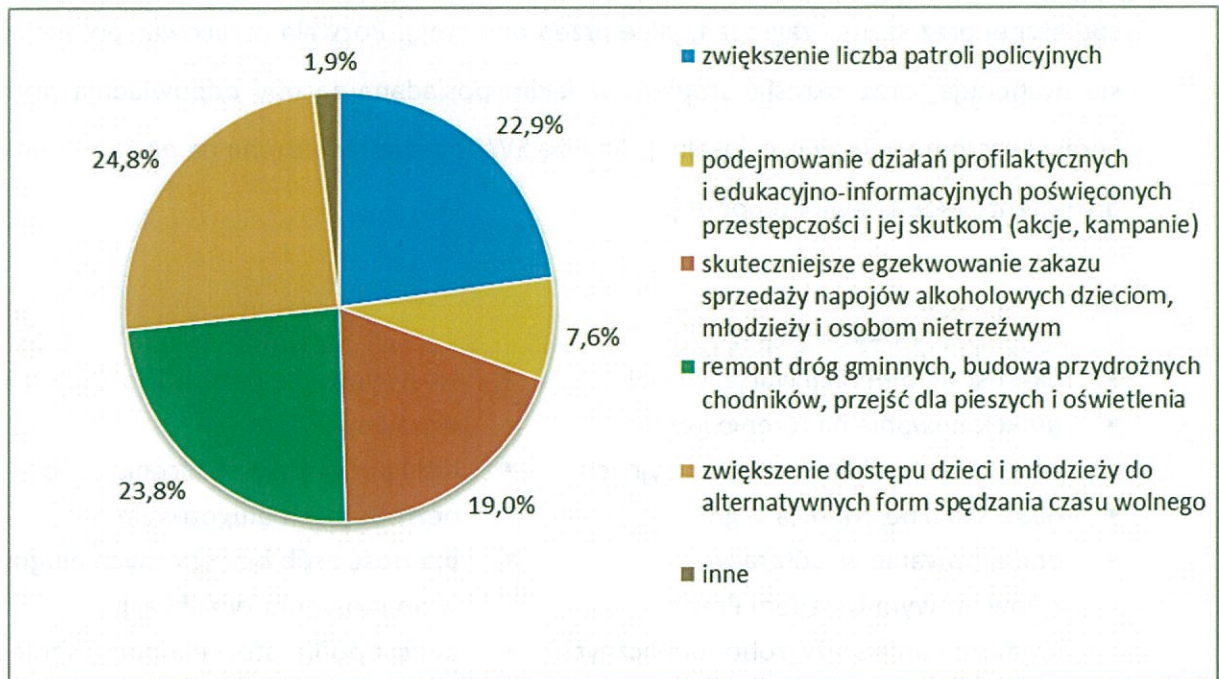

Wykres 52. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wykres 53. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 95,1%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Nikt nie był odmiennego zdania.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy; 36,9%), niewystarczającą liczbę patroli policyjnych (28,6%) oraz osoby pijące alkohol w miejscach publicznych (20,2%).

Zdaniem ankietowanych na poprawę bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu wpłynęłyby takie działania, jak: zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (24,8%), remont dróg gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia (23,8%), zwiększenie liczby patroli policyjnych (22,9%) oraz skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym (19%).

14. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy

społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Analizę SWOT przeprowadzoną na potrzeby niniejszego dokumentu przedstawiono poniżej.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ bliskość aglomeracji warszawskiej ▪ funkcjonowanie na terenie gminy kilku dużych zakładów produkcyjnych ▪ niska skala bezrobocia w gminie ▪ podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy; organizowanie staży, robót publicznych, prac społecznie użytecznych, prac interwencyjnych ▪ upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach ▪ zachęcanie inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy ▪ dobre przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi ▪ posiadanie przez większość mieszkańców gminy domów własnościowych ▪ istnienie warunków do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej ▪ zapewnianie wsparcia ze strony asystenta rodziny ▪ odpowiednia dostępność opieki przedszkolnej i szkół podstawowych ▪ dostęp w niektórych szkołach w gminie do pomocy pedagogów i psychologów ▪ działalność Gminnej Biblioteki Publicznej wraz z 2 filiami ▪ współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży ▪ aktywna działalność pracowników służb 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ występowanie bezrobocia długotrwałego wśród mężczyzn ▪ niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwale ▪ bierność osób bezrobotnych długotrwale w podnoszeniu kwalifikacji ▪ deficyt podmiotów ekonomii społecznej w gminie ▪ nieodpowiednie zasoby mieszkań komunalnych, w tym socjalnych ▪ niewystarczający dostęp rodzin do poradnictwa specjalistycznego, terapii rodzinnej i psychoterapii ▪ brak w gminie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci ▪ niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży ▪ brak w gminie żłobka ▪ brak możliwości kontynuowania w gminie nauki na poziomie ponadpodstawowym ▪ niezadawalający poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną ▪ niedostateczna ilość środków finansowych na pomoc i wsparcie dziecka i rodziny ▪ brak analiz potrzeb dzieci i młodzieży ▪ brak dostępu do pedagogów i psychologów we wszystkich placówkach oświatowych na terenie gminy ▪ brak ośrodka kultury w gminie ▪ niedostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego

<p>społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ działalność samorządu gminnego w zakresie zapobiegania dysfunkcjom rodziny ▪ dostęp osób uzależnionych i doznających przemocy do informacji o możliwych formach pomocy ▪ zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej ▪ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ prowadzenie wśród dzieci, młodzieży, rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjno-szkoleniowych w zakresie uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ▪ funkcjonowanie w gminie Punktu Konsultacyjnego oraz grupy AA „Barka” i grupy dla współuzależnionych „Przystań” ▪ dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii ▪ prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń na sprzedaż alkoholu ▪ wymiana doświadczeń pomiędzy podmiotami zajmującymi się przeciwdziałaniem uzależnieniom i przemocy w rodzinie ▪ udział w projektach na rzecz 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nieodpowiednia dostępność opieki medycznej w gminie, głównie specjalistycznej ▪ niedostateczny dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej ▪ deficyt kadry dobrze przygotowanej do pracy z osobami uzależnionymi ▪ brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy ▪ brak w gminie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie ▪ brak usług opiekuńczych ▪ deficyt kadry profesjonalnie przygotowanej do świadczenia pomocy osobom starszym ▪ brak w gminie grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych ▪ niska skala działań prozdrowotnych wśród osób starszych ▪ ograniczony dostęp do opieki geriatrycznej ▪ niedostatecznie rozwinięta baza rehabilitacyjna w gminie ▪ małe zaangażowanie środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy ▪ istnienie barier utrudniających niepełnosprawnym codzienne życie, w tym architektonicznych ▪ nieodpowiednia liczba pracowników socjalnych ▪ niedobór pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami ▪ niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej w gminie ▪ niewielka skala działań służących pozyskaniu środków finansowych z funduszy unijnych na realizację zadań
--	--

<ul style="list-style-type: none"> ▪ przeciwdziałania przemocy ▪ informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy ▪ organizowanie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi ▪ działalność Klubu Seniora „Zawsze młodzi” oraz Koła Gospodyń Wiejskich ▪ możliwość skorzystania przez osoby starsze z opieki rodziny ▪ upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych z gminy ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy ▪ zapewnianie dostępu do kształcenia integracyjnego ▪ podejmowanie współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych ▪ dobrze wykwalifikowana i podnosząca kwalifikacje kadra GOPS-u ▪ posiadanie wiedzy na temat problemów społecznych występujących w gminie ▪ informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ z zakresu pomocy społecznej, w tym na aktywizację grup zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym ▪ mały potencjał w gminie organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej ▪ nierozwinięty wolontariat, m.in. brak wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu
<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzyskania wsparcia ▪ aktywny udział mieszkańców gminy w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych ▪ odpowiednia jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ aktywna promocja gminy i jej walorów ▪ rozwój turystyki i rekreacji, w tym 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zjawisko dziedziczenia bezrobocia ▪ rozwój zjawiska wykluczenia społecznego

<p>agroturystyki</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy ▪ możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy zewnętrznych, w tym z funduszy unijnych i ministerialnych ▪ wzrost aktywności osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy ▪ duży potencjał inwestorów w regionie ▪ możliwość znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież ▪ wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości ▪ rozwój gospodarczy gminy po zakończeniu budowy trasy Warszawa – Lublin ▪ rozwój podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie gminy ▪ zahamowanie wzrostu bezrobocia długotrwałego i zjawiska dziedziczenia bezrobocia ▪ współpraca władz lokalnych i regionalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych ▪ powiązanie programów dla bezrobotnych długotrwale z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacji ▪ wzrost mobilności zawodowej i geograficznej ▪ dostęp do europejskich rynków pracy ▪ wzrost dostępności kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich ▪ szansa na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny dzięki 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ w niektórych grupach społecznych występowanie zjawiska osłabienia instytucji rodzinnych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem ▪ istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia ▪ kryzys funkcji rodziny i jej roli w życiu społecznym; rozpad więzi rodzinnych ▪ rozpad więzi społecznych i zanik kontroli społecznej ▪ występowanie zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa ▪ niska liczba osób wyleczonych z uzależnień ▪ brak rozwiązania systemowego w zakresie obowiązku leczenia odwykowego ▪ obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej ▪ coraz większa dostępność napojów alkoholowych i innych środków psychoaktywnych, np. dopalaczy ▪ zwiększająca się liczba rodzin z gminy wymagających z powodu przemocy w rodzinie interwencji, podjęcia działań interdyscyplinarnych oraz korekcyjno-edukacyjnych ▪ brak programów korekcyjnych dla sprawców przemocy realizowanych na poziomie powiatu ▪ niewystarczające możliwości sprostania potrzebom osób uzależnionych i doznającym przemocy ▪ zwiększająca się liczba osób starszych i niepełnosprawnych ▪ nieodpowiednia dostępność domów pomocy społecznej ▪ niezadowalający poziom życia osób starszych ▪ marginalizacja problemów i potrzeb osób
---	---

<p>członkostwu Polski w Unii Europejskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ sprzyjające udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży przeniesienie części uprawnień organów centralnych na organy samorządowe ▪ prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych ▪ stabilność prawa w dziedzinie pomocy dziecku i rodzinie ▪ promowanie wartości prorodzinnych ▪ rozbudowa infrastruktury służącej spędzaniu czasu wolnego ▪ promowanie zdrowego stylu życia ▪ wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów uzależnień i przemocy ▪ współpraca pomiędzy fachowcami różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie ▪ rozwijanie usług opiekuńczych ▪ wzrost społecznej akceptacji osób starszych i niepełnosprawnych ▪ odpowiednie do potrzeb rynku przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa w zakresie służb pomocy społecznej ▪ stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej ▪ zacieśnianie współpracy z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty ▪ rozwój sektora pozarządowego działającego w obszarze polityki społecznej ▪ uruchomienie w gminie wolontariatu i wsparcie działań wolontariackich 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ starszych i niepełnosprawnych ▪ wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne ▪ zagrożenie rutyną i syndromem wypalenia zawodowego wśród pracowników pomocy społecznej ▪ wciąż niekorzystny wizerunek sektora pomocy społecznej ▪ bierna i roszczeniowa postawa odbiorców pomocy społecznej
--	---

15. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Kołbiel pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- trudną sytuację bytową części mieszkańców gminy;
- wspieranie rodzin mających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- rozwijanie systemu pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej;
- niekorzystne zmiany demograficzne w gminie – spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, któremu towarzyszy wzrost udziału osób starszych;
- zaspokajanie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, w tym zwiększenie dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz zintensyfikowanie działań prozdrowotnych;
- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez kontynuowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych poświęconych przestępczości;
- wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie i zacieśnienie współpracy z sektorem obywatelskim.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2019-2025. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

1. **Zapewnienie mieszkańcom gminy bezpieczeństwa socjalnego oraz stwarzanie im warunków do rozwoju:** wspieranie osób wymagających aktywizacji, w tym znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i pozostających bez pracy, oraz tworzenie w gminie nowych miejsc pracy;
2. **Wspieranie rodzin, zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju, zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej oraz utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie:** pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju, wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień

i przemocy w rodzinie, zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich;

3. **Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania:** zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej, a także ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych;
4. **Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego:** rozwijanie sektora pomocy społecznej oraz wzmacnianie i poszerzanie sektora pozarządowego w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu gminy Kołbiel w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2019-2025 jest **podniesienie jakości życia mieszkańców i stwarzanie im warunków do rozwoju, wzmacnianie rodzin, przeciwdziałanie różnym formom marginalizacji i wykluczenia społecznego oraz integrowanie społeczności lokalnej.** Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.	Zapewnienie mieszkańcom gminy bezpieczeństwa socjalnego oraz stwarzanie im warunków do rozwoju
Cele operacyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy. 2. Tworzenie w gminie nowych miejsc pracy.
Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami ubogimi i bezrobotnymi, obejmującej m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji, poszukiwania zatrudnienia i rozwiązywania własnych problemów oraz zawieranie z nimi kontraktów socjalnych. 2. Podejmowanie wśród osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej działań edukacyjnych służących poprawie ich położenia oraz zapobieganiu zjawisku dziedziczenia bezrobocia i biedy, m.in. edukowanie w zakresie umiejętnego gospodarowania

- budżetem domowym.
3. Udzielanie przez GOPS pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego.
 4. Udzielanie przez GOPS świadczenia wychowawczego i świadczenia „Dobry Start”.
 5. Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej, oraz organizowanie na rzecz ubogich akcji charytatywnych (np. zbiórek).
 6. Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in. poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także organizowanie wypoczynku oraz czasu wolnego.
 7. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego oraz udzielanie pomocy w rozpoczęciu działalności gospodarczej.
 8. Wspieranie tworzenia podmiotów ekonomii społecznej w gminie, w tym spółdzielni socjalnych.
 9. W razie potrzeby podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, m.in. prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego oraz w dostępie do opieki zdrowotnej i terapii uzależnień, zapewnienie schronienia; podejmowanie współpracy w tym zakresie z placówkami spoza gminy.
 10. Tworzenie w gminie mieszkań komunalnych, w tym socjalnych.
 11. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).
 12. Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, tworzenie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie inwestorom ulg podatkowych.
 13. Wspieranie i promowanie przedsiębiorczości, w tym małej i średniej.
 14. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, m.in. poprzez promowanie jej walorów oraz rozwijanie oferty i infrastruktury turystycznej, w tym agroturystycznej.
 15. Wspieranie w gminie rolnictwa i zmian w rolnictwie w celu zwiększenia jego konkurencyjności.
 16. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom

	ubogim, bezrobotnym i bezdomnym, a także z Kościołem.
Czas realizacji	Lata 2019-2025.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, gminne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku, szkoły ponadpodstawowe, inwestorzy, pracodawcy, w tym lokalni przedsiębiorcy, placówki zapewniające schronienie poza gminą, w tym Schronisko dla bezdomnych mężczyzn w Halinowie, placówki ochrony zdrowia, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym, ubogim i bezdomnym, a także Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ aktywizacja zawodowa i usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, ▪ poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, ▪ łatwiejszy dostęp do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym, ▪ lepsze wsparcie dla osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, ▪ zwiększenie liczby miejsc pracy w gminie, ▪ wzrost aktywności gospodarczej w gminie.

Cel strategiczny 2.	Wspieranie rodzin, zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju, zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej oraz utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie
Cele operacyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju. 2. Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie. 3. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia. 4. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 2. Utrzymanie, a w razie konieczności, zwiększenie liczby asystentów rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających

	<p>dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez pracowników GOPS-u, placówek oświatowych, asystentów rodziny. 4. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego. 5. Tworzenie grup wsparcia dla rodziców zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, rodziców samotnych i wychowujących dzieci niepełnosprawne. 6. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci. 7. Podjęcie działań w kierunku zapewnienia w gminie opieki nad dziećmi do lat 3 oraz zwiększenia dostępu do opieki przedszkolnej. 8. Podjęcie działań w kierunku utworzenia w gminie ośrodka kultury. 9. Kontynuowanie i wspieranie działań integracyjnych na rzecz rodzin, m.in. organizowanie rodzinnych pikników. 10. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy; rozwijanie infrastruktury umożliwiającej spędzanie czasu wolnego oraz rozwój uzdolnień i zainteresowań dzieci i młodzieży, organizowanie wypoczynku. 11. Tworzenie w gminie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. 12. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych. 13. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka (np. Karty Dużej Rodziny), w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i z budżetu państwa (w ramach konkursów); podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi. 14. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 2.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej, prawnej i społecznej dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, m.in. poprzez rozwijanie oferty działającego w gminie punktu

	<p>konsultacyjnego oraz zacieśnienie współpracy z placówkami leczenia uzależnień i ośrodkami wsparcia funkcjonującymi poza gminą.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności kierowanej do dzieci i młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli. 3. Wspieranie ruchu samopomocowego w gminie, w tym działań mających na celu utworzenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. 4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 5. Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. 6. W razie potrzeby zapewnienie ofiarom przemocy w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, a także kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych; nawiązywanie współpracy w tym zakresie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku. 7. Tworzenie w gminie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. 8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 3.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej. 2. Zwiększenie dostępu mieszkańcom do świadczeń zdrowotnych, głównie specjalistycznych, w tym usług rehabilitacyjnych i opieki geriatrycznej. 3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych. 4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia i ich skutkami. 5. Upowszechnianie wśród mieszkańców gminy informacji na temat dostępności i możliwości skorzystania ze specjalistycznych usług medycznych, w tym wykonania badań specjalistycznych. 6. Opracowanie i realizacja gminnego programu ochrony zdrowia psychicznego.
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 4.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; włączanie w ich realizację policjantów. 2. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie). 3. Patrolowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie; zwiększenie częstotliwości patroli policyjnych w miejscach

	<p>najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych.</p> <p>4. Kontynuowanie przez jednostki gminne i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.</p> <p>5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.</p> <p>6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez budowę i remont dróg gminnych, budowę chodników i ścieżek rowerowych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych, organizację dowozu dzieci do szkół.</p>
Czas realizacji	Lata 2019-2025.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, gminne placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Psychologiczny Punkt Konsultacyjny, Punkt nieodpłatnej pomocy prawnej, gminne placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
Partnerzy w realizacji	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Otwocku, placówki ponadpodstawowe, placówki ochrony zdrowia, placówki leczenia uzależnień, w tym Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Specjalistyczny MSWiA w Otwocku – Poradnia Leczenia Uzależnień, ośrodki wsparcia, w tym Centrum Interwencji Kryzysowej „Dom Otwartych Serc” w Otwocku, grupy samopomocowe, w tym Grupa AA „Barka” i Grupa dla współuzależnionych „Przystań”, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, m.in. organizacje udzielające pomocy rodzinom i dzieciom, w tym dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie, organizacje zajmujące się wspieraniem i upowszechnianiem kultury, turystyki, sportu i rekreacji, jednostki ochotniczej straży pożarnej, oraz Kościołów, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niższy odsetek rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, ▪ podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, ▪ skuteczniejsze wsparcie dla rodziców mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, rodziców samotnych i wychowujących

	<p>dzieci niepełnosprawne,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zapewnienie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3. i zwiększenie dostępu do opieki przedszkolnej, ▪ podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, ▪ wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z niej korzystających, ▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej, uzależnień oraz zdrowego trybu życia, ▪ lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej, ▪ wydatniejsze wsparcie dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, ▪ obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie, ▪ ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, ▪ wzrost zasobu wiedzy mieszkańców o przestępczości i jej skutkach, ▪ bezpieczniejsze drogi.
<p>Cel strategiczny 3.</p>	<p>Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania</p>
<p>Cele operacyjne</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej. 2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych.
<p>Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o dostępnych formach pomocy, podejmowanych na ich rzecz działaniach oraz przysługujących im prawach. 2. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej. 3. Świadczenie usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. 4. Rozwijanie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 5. Inicjowanie i promowanie wśród mieszkańców gminy działań samopomocowych, np. pomocy sąsiedzkiej. 6. Podejmowanie działań prozdrowotnych wśród osób starszych i niepełnosprawnych. 7. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych, m.in. w ramach Klubu Seniora „Zawsze młodzi”, gminnych placówek kulturalnych, Koła Gospodyń Wiejskich w Rudzienku oraz przy współpracy z organizacjami pozarządowymi. 8. Wspieranie inicjatyw służących zwiększeniu aktywności osób

	<p>starszych i niepełnosprawnych oraz wykorzystujących ich potencjał.</p> <p>9. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia.</p> <p>10. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, m.in. z zakładami opieki zdrowotnej, ośrodkami wsparcia, domami pomocy społecznej, podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne, zakładami pracy chronionej, organizacjami pozarządowymi, a także z Kościołem.</p> <p>11. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.</p>
Czas realizacji	Lata 2019-2025.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, gminne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, placówki ponadpodstawowe, placówki ochrony zdrowia, pracodawcy, ośrodki wsparcia, w tym Środowiskowy Dom Samopomocy w Otwocku i Radiówku, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, w tym Warsztaty Terapii Zajęciowej w Otwocku i Radiówku, domy pomocy społecznej, w tym Domy Pomocy Społecznej w Rudzienku, Otwocku i Anielinie, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, koła gospodyń wiejskich, w tym Koło Gospodyń Wiejskich w Rudzienku, a także Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ efektywniejszy udział seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, ▪ wyższy standard świadczonych usług, ▪ lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, ▪ wzrost liczby osób usprawionych i zatrudnionych.

Cel strategiczny 4.	Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego
----------------------------	---

Cele operacyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwijanie sektora pomocy społecznej. 2. Wzmacnianie i poszerzanie sektora pozarządowego w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematycznie podnoszenie kompetencji przez kadre GOPS-u, m.in. poprzez uczestnictwo w kursach i szkoleniach. 2. Zwiększenie liczby pracowników socjalnych do poziomu 1 pracownik socjalny na 2 tys. Mieszkańców zgodnego z ustawą o pomocy społecznej. 3. Utrzymanie, a w razie potrzeby zwiększenie liczby asystentów rodziny. 4. W razie możliwości rozszerzenie infrastruktury socjalnej w gminie. 5. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy. 6. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez ukończenie przebudowy strony internetowej GOPS-u. 7. Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. 2. Inicjowanie powstawania oraz wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania. 3. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych; samoorganizowania się, samopomocy oraz tworzenia organizacji działających na rzecz społeczności lokalnej. 4. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych. 5. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.
Czas realizacji	Lata 2019-2025.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.
Partnerzy w realizacji	Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w Warszawie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku

	publicznego, Kościoł, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ większe kompetencje kadr pomocy społecznej, ▪ wyższa jakość świadczonych usług, ▪ zwiększenie aktywności mieszkańców, ▪ zwielokrotnienie inicjatyw społecznych, ▪ różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z sektorem pozarządowym.

IV. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kołbiel na lata 2019-2025 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program współpracy Gminy Kołbiel z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.
- Program Wspierania Rodzin Wielodzietnych zamieszkałych na terenie gminy Kołbiel.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów, które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinna cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę Gminy i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Zaprojektowane zgodnie z zapisami strategicznymi przedsięwzięcia mogą być dofinansowywane m.in. ze środków programów resortowych (np. w ramach otwartych konkursów ofert). Wśród obecnie obowiązujących należy wymienić:

- Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej – asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej,
- Program „Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu – nowy wymiar 2020”,
- Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020,
- Program Wieloletni „Senior-WIGOR” na lata 2015-2020,
- Program wspierający powrót osób bezdomnych do społeczności,
- Program „Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi”.

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kołbiel na lata 2019-2025 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołbieli. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Poniższa tabela przedstawia ramy finansowe strategii.

Tabela 16. Ramy finansowe strategii w latach 2019-2025

2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
9 213 349	9 397 615	9 582 824	9 774 478	9 969 965	10 169 364	10 372 751

Źródło danych: Urząd Gminy w Kołbieli.

Do przygotowania ram finansowych strategii wykorzystano prognozowaną w budżecie gminy wielkość wydatków w pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej (dział 851 Ochrona zdrowia, rozdział 85153 Przeciwdziałanie narkomanii, rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi, dział 852 Pomoc społeczna, dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 Edukacyjna opieka wychowawcza, dział 855 Rodzina). Prognozę tę oparto o wysokość środków finansowych poniesionych na realizację zadań w ww. działach w latach 2015-2017.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku. Monitoring strategii dostarczy również informacji pozwalających na przeprowadzenie jej ewaluacji, która umożliwi ustalenie rzeczywistych rezultatów wdrożenia dokumentu – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana w formie raportu monitoringowego. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Wójt Gminy może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony

o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Cel strategiczny 1.:

- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności,
- liczba osób i rodzin objętych wsparciem w postaci świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego,
- liczba rodzin objętych świadczeniem wychowawczym i świadczeniem „Dobry Start”,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba podmiotów ekonomii społecznej,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie,
- liczba mieszkań komunalnych i socjalnych,
- liczba programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym,
- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych.

Cel strategiczny 2.:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba grup wsparcia oraz liczba osób objętych w ich ramach pomocą,
- liczba dzieci do lat 3. objętych opieką,
- liczba dzieci objętych opieką przedszkolną,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich

ramach opieką,

- liczba opracowywanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych pomocą w ramach punktu konsultacyjnego,
- liczba grup samopomocowych oraz liczba osób objętych w ich ramach wsparciem,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,

- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 3.:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba seniorów i osób niepełnosprawnych objętych pomocą społeczną,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- liczba osób z gminy korzystających z klubu seniora,
- liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery,

- liczba osób objętych usługami rehabilitacyjnymi,
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba osób z gminy korzystających z ośrodków wsparcia dziennego poza gminą,
- liczba osób z gminy objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej,
- liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i niepełnosprawne.

Cel strategiczny 4.:

- liczba pracowników GOPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych.

Przewodniczący
Rady Gminy

Robert Mazek

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Placówki oświatowe w gminie	26
Tabela 2. Placówki kulturalne w gminie	28
Tabela 3. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie	29
Tabela 4. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki w gminie.....	30
Tabela 5. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych .	37
Tabela 6. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie	40
Tabela 7. Przestępczość w gminie w 2017 roku	43
Tabela 8. Kadra GOPS-u i jej kwalifikacje w 2017 roku	45
Tabela 9. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2015-2017.....	46
Tabela 10. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2015-2017	50
Tabela 11. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2015-2017	53
Tabela 12. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2015-2017	54
Tabela 13. Instytucje wsparcia w gminie	55
Tabela 14. Instytucje udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy	55
Tabela 15. Organizacje pozarządowe w gminie	58
Tabela 16. Ramy finansowe strategii w latach 2019-2025	90

Wykresy:

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2015-2017.....	16
Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2015-2017	17
Wykres 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2014-2016	18
Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2015-2017	18
Wykres 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie	19

Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2015-2017	20
Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2016 roku	20
Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2014-2016*	22
Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2015-2017	22
Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie otwockim, w województwie mazowieckim i w kraju w latach 2015-2017 (w %).....	23
Wykresy 13-16. Bezrobotni w gminie na koniec 2017 roku według wieku, czasu pozostawiania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia	25
Wykres 17. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2017 roku	32
Wykres 18. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2017 roku.....	32
Wykres 19. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2017 roku	33
Wykres 20. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku	34
Wykres 21. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku	34
Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku	35
Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku	35
Wykres 24. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2015-2017	37
Wykres 25. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2015-2017	38
Wykres 26. Osoby w gminie, którym w latach 2015-2017 udzielono pomocy i wsparcia	47
Wykres 27. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie ..	47
Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie pieniężne	48
Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie niepieniężne	48
Wykres 30. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2017 (liczba osób w rodzinach)	49
Wykres 31. Warunki życia w gminie	60

Wykres 32. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy	61
Wykres 33. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie	62
Wykres 34. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?	63
Wykres 35. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?	63
Wykres 36. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?.....	64
Wykres 37. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?.....	64
Wykres 38. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?	65
Wykres 39. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?	65
Wykres 40. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie	66
Wykres 41. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?	66
Wykres 42. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?.....	67
Wykres 43. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy	68
Wykres 44. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?	68
Wykres 45. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie	69
Wykres 46. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	69
Wykres 47. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy.....	70
Wykres 48. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?	70
Wykres 49. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy ...	71
Wykres 50. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?.....	71
Wykres 51. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?.....	72
Wykres 52. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie	72
Wykres 53. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?	72

